ELEMENTE

DE

GEOGRAFIE

PENTRU

USUL SCOALELOR PRIMARE

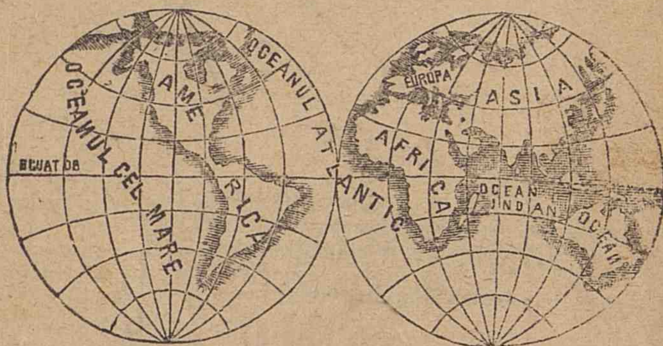
DE

A. GORJAN

Editiunea XXII.

REVEDUTA SI CORECTATA

Carte autorisată de Ministeriul Instrucţiuneĭ Publice prin decisia No. 6585 din 11 Iulie 1867, şi aprobată din noŭ sub No. 3323 din 27 Martiŭ 1874.

BUCURESCI

EDITURA LIBRARIEĬ SOCEC & C-nia

— 7 Calea Victorieĭ 7 —

1880

Gorjan

NOUA TYPOGRAFIE NAŢIONALĂ, PROPRIETAR M. H. JECU.
Director ST. RASSIDESCU.
— 21 Strada Academiei 21 —

NOȚIUNĬ GENERALE

Casa în care învĕțăm se numesce scólă.

De la casa nóstră pênă la scólă mergem pe stradă (uliță).

Strada pe care este așeḑată scóla se numesce..........................

.... și face parte din ([1]) ....

([2]) ....

....

Biserica cea maĭ apropiată de scólă se numesce....................

.... și este la ([3])...................... de scólă.

Afară de plasa ([4])....................................... în județul nostru maĭ sunt plășile ([5])..

....

Sub-prefectura plășeĭ nóstre este la ([6])...............................

......................([7]) ....

....

....

....

([1]) Numele suburbieĭ (mahalaua) saŭ despărțirea orașuluĭ; daca scóla este de sat se va pune numele satuluĭ, a comuneĭ rurale și plasa din care este.

([2]) Orașul nostru (daca scóla este în oraș) se numesce; și are atâtea colorĭ saŭ despărțirĭ (se va numi despărțirile); daca scóla este la sat se va pune: plasa nóstră are atâtea comune urbane și atâtea rurale, (se va numi cele principale și în ce direcție cad către scólă).

([3]) Punctul cardinal.

([4]) Numele plășiĭ din care este satul saŭ orașul.

([5]) Se va pune și direcțiunea relativă ce aŭ către sat.

([6]) Numele orașuluĭ saŭ loculuĭ.

([7]) De aci înainte se va însemna de către profesor cu creionul locurile principale din oraș (saŭ sat) și în ce direcțiune sunt, asemenea se va nota satele, rîurile, pădurĭ etc. ce sunt împrejurul satuluĭ (orașe). Fie-care termen geografic se va esplica.

După învĕțătura loculuĭ și celor din prejur ale scóleĭ cu plasa, se trece la județ, apoĭ la România și așa maĭ departe.

GEOGRAFIE

Geografia este sciința, care ne învéță să cunóscem suprafața pămêntuluĭ saŭ numaĭ o parte din ea, precum o plasă, un district saŭ o țéră precum România etc.

Pămêntul este un corp ceresc, ca stelile, luna și sórele, forma luĭ este aprópe rotundă.

Sciința Geografieĭ se învéță pe *chartă* și pe glob artificial. Charta represintă pe un plan de chârtiă, forma esactă a suprafețeĭ pămêntuluĭ întreg, saŭ a uneĭ părțĭ, maĭ mare saŭ maĭ mică din acea suprafață, precum este o moșie, o plasă etc. *Planiglob* saŭ *Mapamond* se numesce charta care represintă tótă suprafa pămêntuluĭ, despărțit în două părțĭ rotunde numite emisfere ; iar *Glob* artificial se numesce un instrument, care represintă în mic, forma rotundă a pămêntuluĭ. Acest instrument este făcut de chârtiă grósă (carton.)

Pentru a se putea determina posițiunea diferitelor părțĭ ale pămêntuluĭ s'aŭ închipuit patru *puncte* numite *Cardinale*: Rĕsăritul, Apusul, Miadă-nópte și Miadă-dĭ. *Rĕsăritul* este punctul de unde rĕsare sórele ; *Apusul* este punctul unde apune și care se află opus rĕsărituluĭ; *Miadă-nópte* este punctul ce'l are cine-va în fața sea când are rĕsăritul în drépta și apusul în stânga și *Miadă-dĭ* este punctul opus medeĭ-nopțĭ. Rĕsăritul se maĭ numesce și *Est* saŭ *Orient* ; Apusul *Vest* saŭ *Occident* : Miadă-nópte *Nord* saŭ *Septentrion* și Miadă-dĭ *Sud* saŭ *Meridiu*. ([1])

Intre aceste patru puncte cardinale s'aŭ maĭ imaginat și alte patru, numite puncte intercardinale saŭ intermediare :

---

[1])Pentru înlesnirea învĕțămêntuluĭ geografic e bine ca școlariĭ să'șĭ procure Atlasul cel mic după Kiepert, din editura librărieĭ Socec et comp. érŭ pentru a se deprinde la desemnarea chartelor se recomandă caetele de desen geograficŭ. — În loc de Nord, Sud Est și Vest se va întrebuința N. S. E. și V.

Rĕsăritul vereĭ saŭ Nord-Est, între Nord și Est; Apusul vereĭ saŭ Nord-Vest, între Nord și Vest ; Rĕsăritul erneĭ saŭ Sud-Est, între Sud și Est; Apusul erneĭ saŭ Sud-Vest, între Sud și Vest.

Când ne uităm pe chartă, Rĕsăritul este la drépta nóstră, Apusul la stânga, Miadă-nópte sus și Miadă-ḑi jos.

Spre a se putea învĕța cu înlesnire Geografia, vom explica însemnătatea unor cuvinte carĭ sunt propriĭ Geografieĭ.

Imprejurul pămêntuluĭ până la o înălțime de vr'o 4 poștiĭ se află *aerul* pe care 'l respirăm și fără care n'am putea trăi. Din aer se formézǎ cursurĭ care se numesc *vênturĭ*. Décă vêntul bate iute se numesce *vênt tare*, iar décă prin repeḑiciunea luĭ dărîmă case și desrădăcinéză arborĭ, se numesce *uragan* saŭ *furtună* mare (vijelie).

Clima este calitatea aeruluĭ care variădă în grade de căldură și de frig la diferite posițiunĭ ale globuluĭ.

Ocean numim întinderea de apă sărată și amară care acoperă cele treĭ din cincĭ părțĭ ale suprafețeĭ pămêntuluĭ și se împarte în 5 părțĭ: *Oceanul-cel-mare*, *Oceanul Atlantic*, *Oceanul Indian*, *Oceanul Inghețat* de Miadă-nópte saŭ Arctic și *Oceanul Inghețat* de Miadă-ḑi saŭ Antarctic.

Marea este o parte din Ocean saŭ dintr'o altă mare care udă țĕrmurile uscatuluĭ.

Golf saŭ *sîn* este o parte din mare intrată în uscat.

Strîmtóre, *canal*, saŭ *pas de apă*, este o parte îngustă de mare prelungită între douĕ uscaturĭ, și care împreună douĕ mărĭ saŭ douĕ părțĭ din mare.

Port saŭ *schelă*, este locul unde trag vasele plutitóre spre a încărca saŭ a descărca diferite mărfurĭ și producte.

Lac este o intindere de apă împresurată de tóte părțile de uscat. *Baltă* saŭ *Iezer* este un lac maĭ mic.

Fluviŭ este un curs de apă care primesce în sine maĭ multe rîurĭ și care se varsă în mare.

Rîŭ saŭ *gârlă*, este un curs de apă mică format din maĭ multe pârae și care se varsă într'un fluviŭ saŭ într'un alt rîŭ saŭ chiar direct în mare.

Pârîŭ se numesce un curs de apă de o întindere de tot mică şi format din ploĭ şi micĭ isvóre.

Cascadă saŭ *Cataractă* se numesce căderea uneĭ ape curgătóre dintr'o înălţime óre-care.

Albia se numesce fundul unuĭ curs de apă care curge între două malurĭ de la isvorul eĭ până unde se varsă în altă apă.

Vale, se numesce o albie de pămênt care de amêndouĕ părţile eĭ se înalţă malurĭ saŭ dealurĭ.

Sorginte (Isvor) saŭ *fôntână* se numesce locul de unde ia naştere o curgere de apă.

Imbucătura saŭ *gura* se numesce locul unde o apă curgătóre dă în mare saŭ în alt rîŭ.

Déca fluviul se varsă prin maĭ multe braţe, pămêntul coprins între gurile luĭ se numesce *Delta*.

Afluente, se numesce un curs de apă care se varsă într'un rîŭ saŭ fluviŭ, iar *confluent*, punctul unde se împreună douĕ cursurĭ de apă.

Uscatul este partea cea tare a pâmêntuluĭ şi neacoperită de Ocean. El coprinde douĕ din cincĭ părţĭ ale suprafeţeĭ sale.

Continent, se numesce o mare întindere de pămênt care se póte străbate de la un ţerm la altul fără a trece vr'un ocean saŭ mare.

Uscatul se împarte în douĕ marĭ continente, continentul vechiŭ şi continentul noŭ.

Uscatul se maĭ împarte în cincĭ părţĭ numite părţile lumeĭ : *Europa*, în care se coprinde şi ţara nóstră pe care o numim România, *Asia* şi *Africa*, forméză continentul vechiŭ; *America* şi insula cea mare numită *Oceania* saŭ *Australia*, forméză continentul noŭ.

Munte, este o mare înălţime de pămênt petros. Déca înălţimea nu este prea mare ia numirea de *Dél* saŭ *muntişor*. Inălţimea unuĭ munte se numesce *creştet*, *vêrf* saŭ *pisc* : partea de jos *póle*, lungimea lor *şir*, povêrnirea *cóstă*; posiţiunea lorŭ în raport cu punctele cardinale se numesce *direcţiune*, şi pămêntul care încojóră pólele muntelui se numesce *şes*. O înălţime mică de pămênt în mijlocul unuĭ şes se numesce *movilă*, *măgură*.

Vulcanul este un munte care aruncă pe o gură numită *crater*, fum, petre, și materiĭ topite numite *lave*.

Cap, *limbă* saŭ *promontoriŭ* este un colț de pămênt înaintat în mare.

Peninsula este o întindere de pămênt înconjurată cu apă afară de o parte care se ține de un alt pămênt. Partea îngustă a uneĭ peninsule prin care se unesce cu cel-l-alt uscat se numesce *Istm*.

Insulă (ostrov) este un spațiŭ de pămênt înconjurat cu apă de tóte laturile. Maĭ multe insule așeḑate unele lângă altele, forméză o *grupă* de insule. Iar maĭ multe grupe apropiate forméză un *archipelag*.

Mărginile uscatuluĭ udate de o mare, de un rîŭ saŭ de alte ape se numesc *țĕrmurĭ* saŭ *malurĭ*.

Puindu-ne cu fața spre partea încotro curge o apă, atuncĭ avem la drépta nóstră *țĕrmul* saŭ *malul drept* și la stânga țĕrmul saŭ *malul stâng* al rîuluĭ.

Omenirea este suma tutulor ómenilor după suprafața pămêntuluĭ, împărțițĭ în diferite originĭ dupĕ clima pămêntuluĭ, modul lor de viețuire și după alte raporturĭ. Eĭ forméză o populațiune care trece peste un bilion (1,400 milióne) de suflete și vorbesce peste 3 miĭ de limbĭ cu diferite dialecte.

Omenirea se împarte în treĭ rase saŭ némurĭ principale, care sunt :

Rasa albă, saŭ Caucasiană, adică ómeniĭ ceĭ maĭ frumoșĭ și albĭ la față precum sunt Româniĭ, Italieniĭ, Germaniĭ, etc., în genere ómeniĭ din Europa, din Vestul Asieĭ și Nordul Africeĭ.

Rasa galbină, adică ómeniĭ ceĭ galbinĭ la față, cu capul lat, lațĭ între ochĭ, nasul turtit, umeriĭ fețeĭ ridicațĭ, pĕrulŭ țepos, precum sunt: Mongoliĭ, Calmuciĭ, etc. in genere ómeniĭ din Nordul extrem al Europeĭ, Nordul și Estul Asieĭ.

Rasa négră, adică ómeniĭ ceĭ negri cu capul țuguiat, pĕrul negru creț și cu gura lată, precum sunt : Negriĭ din Africa, din Oceania și ceĭ din America.

Omenirea a format pe pămênt limbĭ, societățĭ, guverne etc.

Populația, se numesce suma locuitorilor pămêntuluĭ saŭ a uneĭ țĕrĭ, fie de orĭ-ce neam ar fi eĭ.

Stat saŭ *Țéră* se numesc tot pămêntul al căria locuitorĭ se supun aceluiașĭ guvernămênt.

Sat numim o adunare de maĭ multe case, şi aĭ căruĭ locuitorĭ se ocupă maĭ mult cu lucrul pămêntuluĭ și cu crescerea vitelor.

Oraș saŭ *Urbe* numim o adunare maĭ mare de case de cât într'un sat. Locuitoriĭ oraselor se ocupă maĭ mult cu comerciŭ și industrie.

Capitală se numesce cetatea (orașul) în care se află guvernorul țăreĭ saŭ reședința capuluĭ statuluĭ.

Guvernul este puterea cârmuitóre, saŭ dominațiunea suverană căruia se supune un stat, care se compune din capul țĕreĭ și din miniștri. După puterea și modul administrațieĭ ia diferite numirĭ de:

Guvern Monarchic și *Guvern Democratic*. *Guvernul Monarchic* este acela unde puterea Statuluĭ este încredințată uneĭ singure persóne; este *absolut*, daca nu are alte legĭ de cât voința suveranuluĭ; este *constituțional* saŭ *representativ*, déca guvernă după o constituțiune, legĭ și puterea legislativă o împarte cu Adunarea Deputaților și a senatorilor carĭ sunt representanțiĭ poporuluĭ. Când statul se guvernă de maĭ multe persóne alese de popor, se numesce repulică. Maĭ multe state reunite pentru apărarea și prosperitatea lor, formézā o *confederațiune*, iar șefiĭ Statuluĭ se numesc: *Impĕrațĭ, regĭ, ducĭ, principĭ*. *Republica* se administrézā de un *Președinte*.

O țérā se împarte în maĭ multe împărțirĭ, aceste împărțirĭ se numesc în țera nóstră *districte* saŭ *județe*. Disrictele se împarte în multe *plășĭ*, iar plășile coprinde maĭ multe sate și câte unu saŭ maĭ multe *orașe* saŭ *têrgurĭ*.

Religiunĭ. Credința ce omul are cu Dumnedeŭ se numesce *Religiune*.. Religiunile se împarte în genere în Monoteism care adóră un Dumnedeŭ și Politeismul care adóră maĭ multe divinitățĭ.

Cele maĭ principale religiunĭ ale Monoteismuluĭ sunt: *Christianismul*, *Mozaismul*, *Mahomedanismul*, etc.

Christianismul se împarte în treĭ ramurĭ principale, numite confesiunĭ saŭ riturĭ:

1. *Biserica rĕsărituluĭ* saŭ Biserica de ritul ortodox, al căruia cap este patriarhul ecumenic din Constantinopol.

2. *Biserica apusuluĭ* saŭ biserica de ritul Romano-catolic al căreĭ cap este Papa.

3. *Biserica protestantă*; din sânul acesteĭ biserici aŭ eşit maĭ multe secte şi anume: a) Luteranismul, b) Calvinismul, c) Biserica Anglicană saŭ Episcopală.

Mozaismul coprinde vechea lege a luĭ *Moise*, acésta este religiunea Evreilor, rĕspândită cu dênşĭ pe tótă suprafaţa pămêntuluĭ.

Mahomedanismul saŭ Islamismul se împarte în două secte: a suniţilor carĭ, afară de Coran maĭ cred şi în altă carte numită Suna de care ţin Turciĭ şi a Siiţilor de care ţin Perşiĭ.

DESCRIEREA CONTINENTELOR

EUROPA

(Suprafaţa 9,902,149 kil. pătr. 314,350,000 locuitorĭ)

§ 1. Marginele, climă, producte, origină, religie.

Europa este o peninsulă a Asieĭ apusală. Din cele cincĭ părţĭ de lume ea este cea maĭ mică şi cea maĭ populată. Se mărginesce spre Médă-nópte cu Oceanul Ingheţat Boreal saŭ Arctic; spre Rĕrărit cu Asia, prin Munţiĭ Uralĭ şi fluviul Ural, prin marea Caspică şi prin munţiĭ Caucasĭ; spre Apus cu oceanul Atlantic şi spre Miadă ḑi cu Mediterana.

Clima Europeĭ spre Médă nópte eşte gerósă, în centru temperată şi spre Médă-ḑi căldurósă.

Productele Europeĭ sunt; lemnărie, vin bun, grâne, măsline, portocale, lămâĭ şi vânaturĭ, iar sânul pămĕntuluĭ coprinde aur, argint, aramă, fer, marmoră, sare, et. Animalele

domestice sunt de tot felul. In Nordul Rusieĭ și Norvegieĭ. se găsesc și renul, un fel de cerb care servă locuitorilor, de hrană și de ham.

Europeniĭ sunt maĭ toțĭ de rasă Caucasiană și se trag din treĭ originĭ principale: Germană, Slavă și Latină; religiunea lor este cea maĭ mare parte creștină, însă de diferite confesiunĭ.

§ 2. Statele Europeĭ.

Europa se împarte în 19 state principale:

Spre Nord sunt 4: Insulile Britanice, Danimarca, Suedia cu Norvegia și Rusia.

In centru 7: Fransia, Belgia, Olanda, Elveția, Austo-Ungaria, Imperiul Germanieĭ și România.

Spre sud 8: Portugalia, Ispania, Italia, Turcia, Serbia. Munte-Negru, Bulgaria și Grecia.

§ 3. Oceane și Mărĭ.

Oceanele și Mările Europeĭ sunt:

Spre Nord Oceanul Ingheṭat Arctic, care formézâ marea Albă.

Spre Vest Oceanul Atlantic, care formézâ Marea Norduluĭ saŭ Germană, marea Baltică și marea Irlandă.

Spre Sud marea Mediterană, care formézâ marea Tireniană saŭ Siciliană, marea Adriatică, marea Ionică, Archipelagul, marea de Marmara, marea Négră și marea de Azov.

Spre Est marea Caspică, care nu comunică cu nici o mare.

§ 4. Golfurĭ.

Europa are maĭ multe golfurĭ, din care se deosibesc: golful Botnic, Finlandic și Riga, formate de marea Baltică; Zuiderzea format de marea Norduluĭ; golful Gasconieĭ saŭ Biscaia format de Oceanul Atlantic; golful de Valencia, Lion și Genua formate de Mediterana; golful Veneṭieĭ și golful de Triest formate de Adriatica; golful Tarento și golful de Lepante formate de marea Ionică; golful Salonic format de Archipelag.

§ 5. Strâmtorĭ.

Strîmtorile saŭ canalurile cele maĭ însemnate ale Europeĭ sunt:

Spre Nord, în Oceanul îngheţat la Nordul Rusieĭ, Vaigatz; între Baltica şi marea Norduluĭ: Skagerak, Categat. Sundul, Beltul mare şi Beltul mic.

Intre Francia şi Anglitera, Pasul Cale şi canalul Mâneca; între marea Irlandă şi Oceanul Atlantic, canalul Nord şi canalul Sf. George.

Spre Sud în Mediterana, între Ispania şi Africa, strîmtórea Gibraltar care unesce Oceanul Atlantic cu marea Mediterană; între Corsica şi Sardinia, strîmtórea Bonifacio; între Italia şi Sicilia, Faro de Mesina; între Adriatica şi Marea Ionică, Otranto; între Archipelag, strîmtórea Negroponte; între Archipelag şi marea de Marmara, Dardanelile; între marea de Marmara şi marea Négră, Bosforul saŭ canalul de Constantinopole; între marea Négră şi marea de Azov, strîmtórea Ienicale sa̋ Kerciŭ.

§ 6. Insule.

Europa are maĭ multe insule din care cele maĭ principale sunt:

In Oceanul îngheţat: Spitzberg, Noua Zembla şi Vaigatz, (sunt acoperite cu ghéţă) şi ţin de Rusia.

In Baltica: Zelanda, Fionia, Laland, Bornholm, ţin de Danemarca; Rugen, Usedon, Volin ţin de Prusia; Oland şi Gotland ţin de Suedia; Dago, Oesel şi Alandele ţin de Rusia.

In Oceanul Atlantic: Britania-Mare, Irlanda, Schetlandele, Orcadele şi Hebridele ţin de Anglia; Feroele şi Islanda de Danemarca.

In Mediterana: Balearile (Iviţa, Majorca, Minorca) ţin de Ispania; Corsica de Francia; Sardinia, Sicilia şi Elba, de Italia; Malta de Anglia; Candia saŭ Creta de Turcia.

In marea Ionică: Corfu, Paxo, St. Maura, Teaki, Cefalonia, Zante şi Cerigo, ţin de Grecia.

In Archipelag: Lemnos ține de Turcia: Negroponte și Cicladele ține de Grecia.

§ 7. Peninsule, istmurĭ.

Peninsulile principale ale Europeĭ sunt:

Scandinavia saŭ Suedia la Nord, Iutlanda saŭ Danemarca, ambele între marea Norduluĭ și marea Baltică.

Iberia saŭ Ispania cu Portugalia la Vest, Italia la Sud, Morea saŭ Peloponesul cu istmul de Corint la Sudul Greciei și Crimeea cu ismul de Perecop la Sudul Rusieĭ.

§ 8. Capurĭ.

Capurile principale ale Europeĭ sunt: capul Nord la Nordul Norvegieĭ; capu Lindesnes la Sudul Norvegieĭ; Clear la Sudul Irlandeĭ, Lizard la Sudul Anglitereĭ; Finister și Trafalgar la Ispania, St. Vicent în Portugalia, Matapan în Morea (Grecia).

§ 9. Lacurĭ.

Lacurile principale ale Europeĭ sunt:

Spre Nord, în Suedia, Vener, Veter, Melar; în Rusia, Ladoga, Onega, Peipus și Ilmen.

Spre Sud, în Elveția, Nou-Castel (Neufșatel), lacul de Geneva, Lucerna, Zurich și Lugano; între Elveţia și Germania, lacul Constanţa; în Austria, lacul Balaton; în Italia, lacul Majore, Como, Gardo şi Iseo pe lăngă Alpĭ; Perusa saŭ Trasimen, pe lângă Apeninĭ.

§ 10. Munțĭ, Vulcanĭ.

Europa are maĭ multe șirurĭ de munțĭ din care cele principale sunt:

Munțiĭ Scandinavĭ saŭ Dofriniĭ, între Norvegia și Suedia; Uraliĭ între Europa și Asia; Căucasul între marea Neagră și Caspică; Balcaniĭ saŭ Emul între Bulgaria și Turcia; Carpaţiĭ între Austro-Ungaria și România și prin Austro-Ungaria; Alpiĭ ceĭ maĭ înalţĭ munţĭ din Europa, între Italia Francia, Germania şi Elveţia: Apeniniĭ prin Italia; Pirineiĭ

între Francia și Ispania; munți Iberieĭ în Ispania: Ceveniĭ, în Francia; Sudeții în Austro-Ungaria și Prusia.

Europa are treĭ vulcanĭ principalĭ: Ecla în Islanda, Vezuvul în Italia lângă Neapole și Enta în Sicilia.

§ 11. Fluviĭ. și rîurĭ.

Fluviile principale ale Europeĭ sunt;

Dvina și Mezen care se varsă în marea Albă: Peciora în Oceanul înghețat; Tornea, Neva, Duna, Niemen, Vistula, Oder se vĕrs, în marea Baltică; Elba, Veser, Rinul, Meuza, Tamisa, se vĕrs în marea Nordului; Sena se varsă în Mâneca; Loara, Garona, Minho, Duero, Tagul, Gaudiana și Cuadalquivir, se vêrs în Oceanul Atlantic: Ebrul, Ronul, Arno, Tibrul se vĕrs în Mediterana; Po, Adige, se vĕrs în Adriatica; Struma și Marița în Archipelag; Danubiul, Dunastrul (Nistru), Dunaprul (Nipru) și Kuban se vĕrs în marea Négră; Donul se varsă în marea de Azov: Volga, cel maĭ mare fluviŭ din Eurona și Uralul se vĕrs în Caspica.

Rîurile principale, sunt: Mosela care dă în Rin, Tesin în Po; Sava, Tisa, Oltul, Prutul și Siretul se vĕrs în Danubiŭ.

ROMÂNIA

cu 5,363,900 locuitorĭ.

Suprafață 25,563,131 pogóne. saŭ 127,584 kil. pătrate

§ 12. **Posițiune.** România, Patria nóstră, coprinde vechile Principate Moldavia și Valahia. Ea este situată în Europa, între 43° 38′ și 38° 50′ lățimea Nordică, și 10° 20′ și 27° 10′ lungime Estică, socotit după Meridianul Parisuluĭ.

§ 13. **Marginele.** România se mărginește spre N. E. cu Rusia de care se desparte prin rîul Prut și brațul Dunăriĭ numit Chilia, spre N. și V. cu Austro-Ungaria prin munțiĭ Carpațĭ și rîul Cerna; spre Sud cu Serbia și cu Bulgaria prin fluviul Danubiul (Dunărea), iar la Est cu marea Négră,

și prin Sudul Dobrogii de la Silistra la Mangalia se desparte de Bulgaria.

§ 14. **Clima.** Clima României este una din cele mai sănătóse, cu aer curat și dulce. Temperatura saŭ gradul de căldură și de frig este variabilă, ast-fel vara se întêmplă maĭ adese orĭ căldurĭ marĭ și secetă, iar iarna frig atât de tare în cât nu numai că înghiață tóte apele dar chiar și Dunărea.

§ 15. **Producte.** Pămêntul Românieĭ este cel maĭ productiv din Europa, maĭ ales în grâŭ, porumb, orz, etc. In animale, produce caĭ, boĭ, capre, oĭ, porcĭ și altele. De asemenea România este avută în tot felul de paserĭ domestice și rîurile sunt pline cu ceĭ maĭ gustoșĭ pescĭ. Pădurile și maĭ ales munțiĭ sunt plinĭ cu tot felul de vênat.

Munțiĭ Românieĭ sunt avuțĭ în aur, argint, mercur, *puciósă, cărbunĭ de pămênt, aramă, fer,* marmură, (carĭ pênă *acum nu sunt esploatate)*: sarea însă se scóte din Salinele Marĭ din distr. Rîmnicu-Vâlcea, de la Slănic și Telega în distr. Prahova, și de la Ocna în distr. Băcăŭ, iar păcură (dohot) de la Păcureți, în districtul Prahova și de la Cărbuneștĭ în dist. Buzĕŭ. Délurile produc vinurile cele maĭ delicate, precum sunt Drăgășaniĭ și Odobeștĭ.

§ 16. **Munțĭ.** Munțiĭ Românieĭ sunt *Carpațiĭ*, care o desparte de Austro-Ungaria, formând un semi cerc începênd despre Nord și terminêndu-se la Vest. Vîrfurile lor cele maĭ înalte sunt *Pionul* saŭ *Ceahlăul* (2,750 metri înălțime) în districtul Némțul; Bucegiul, piscul sĕŭ cel maĭ înalt, *Omul*, saŭ Caraimanul în distr. Prahova; *Retezatul*, *Paringul* în Gorjiŭ, *Tutana* în Argeșiŭ. Aceste piscurĭ adesea sunt acoperite de néuă chiar și în timpul vereĭ.

§ 17. **Cursurĭ de apă.** Dunărea, unul din fluviurile cele maĭ marĭ ale Europeĭ, isvorasce din munțiĭ Pădurea Négră din marele ducat de Baden. Ea trece prin Würtemberg, Bavaria, Austro-Ungaria, pe lângă Serbia, România și Bulgaria merge de se varsă în marea Négră prin treĭ gurĭ: St. George, Sulina și Chilia, carĭ formézä delta Dunăriĭ.

In Dunăre curg următórele rîurĭ din partea Românieĭ:

Jiul, după ce ese din munțiĭ Transilvanieĭ merge de se

varsă în Dunăre aprópe de Bechet, primind rîurile *Motrul*, *Gilortul* şi *Amaradia*. Jiul este plutitor de la gura luĭ pênă la Craiova.

Oltul, eşind din Transilvania, merge de se varsă în Dunăre aprópe de Turnu-Măgurele, primind *Topologul Olteţul*, în care se varsă *Lotrul*.

Vedea şi *Teleormanul*, care unindu-se se varsă în Dunăre aprópe de Zimnicea.

Argeşul, primind rîurile: *Neajlovul*, *Sabarul* şi *Dâmboviţa* se aruncă în Dunăre lângă Olteniţa.

Ialomiţa saŭ *Galbenul*, cu rîul *Prahova*, în care se varsă *Teléjenul*, curge în Dunăre lângă satul şi micul port Gura Ialomiţeĭ.

Siretul, după ce primesce rîurile: *Buzĕul*, *Râmnicul*, *Putna*, *Trotoşul*, *Bistriţa*, *Moldova*, *Suceava şi Bârladul* se varsă în Dunăre între *Brăila şi Galaţĭ*.

Prutul care isvorasce din Munţiĭ Galiţieĭ, este cel maĭ mare rîŭ al Românieĭ după Dunăre şi plutitor pe tótă întinderea luĭ de la fruntaria Bucovineĭ, se varsă în Dunăre între Galaţĭ şi Renĭ, unde formézā lacul cel mare *Brateşul*. Are de afluente pe *Jijia*.

§18. **Ape Minerale.** România este una din ţĕrile Europeĭ cele maĭ avute în isvóre de ape minerale şi pe care ómeniĭ le întrebuinţézā în diferite chipurĭ, după maladia ce aŭ; unele ape sunt bune de bĕut, iar altele numaĭ de scăldat. Cele maĭ însemnate sunt: *Olănescĭ*, *Călimănescĭ* în *Râmnicul Vâlceĭ*; *Bughea* lângă Câmpul-lung; *Puciósa* lângă Têrgovişte; *Bociĭ* şi *Nifon* lângă Buzĕŭ; *Balta-Albă* în Râmnicul Sărat; *Slănicul* în Bacăŭ; *Strunga* în distr. Iaşi şi apele minerale de la Văcărescĭ numite *Domniţa Maria*, în Bucurescĭ.

§ 19. **Lacurĭ.** Lacurile cele maĭ principale sunt: *Cetatea*, în Dolj; *Padina*, în Romanaţĭ; *Gréca*, în Ilfov; *Calăraşĭ*, în Ialomiţa; *Balta-Albă*, în Râmnicul- Sărat, *Brateşul*, în Covurluĭ, *Babadag*, *Cernavodă*, *Holtina* şi *Gârliţa* în Dobrogea; *Dorohoĭ* în Dorohoĭ.

§20. **Insule.** Maĭ tot cursul Dunăreĭ şi gurele eĭ sunt aco-

perite cu insule, din care cele principale sunt: *Corbu*, *Ostrovul Mare* și *Florentin*, în districtul Mehedinți; *Carabele*, *Ostrovul Mare* saŭ *Calafat* în districtul Dolj; *Islazul*, *Siliștióră* în Romanațĭ; *Persina* în Teleorman; *Smîrda*, *Ramadan*, *Mocanu* în Vlașca; *Balaban*, *Gâsca Mare*, *Gâsca Mică* în Ialomița; *Ostrovul Chișlița* în distr. Tulcea; Insula *Șerpilor* la gura Dunăriĭ și *Coasa Neruschi* lângă țărmul măreĭ.

§ 21. **Golfurĭ.** Intre Golfurile Românieĭ cele maĭ principale este *Mangalia*.

§ 22. **Capurĭ.** Capurĭ principale sunt *Media* și *Constanța*.

§ 23. **Căĭ de comunicațiune.** Pentru înlesnirea comunicațiuneĭ pe uscat în interiorul țěreĭ sunt *căĭ* (șosele) numite comunale, déca sunt intreținute numaĭ de comună; *căĭ județene*, când légă maĭ multe comune între dênsele saŭ un județ cu altul și sunt întreținute cu cheltuiala județuluĭ; *căĭ naționale*, când légă maĭ multe județe cu punctele centrale ale țěriĭ saŭ cu țěrile vecine și întreținerea lor privesce pe stat, și în fine sûnt și căĭ ferate. Principala cale ferată, trece d'a lungul țěreĭ începênd de la N. despre Bucovina și se termină la V. la Vêrciorova. De la N. trece prin Roman, Bacăŭ, Tecucĭ, Galațĭ, Brăila, Buzěŭ, Ploescĭ, Bucurescĭ, Pitescĭ, Slatina, Craiova, Severin, Vêrciorova. Liniile laterale sunt: Litenĭ, Botoșanĭ, Pășcanĭ, Iașĭ, Tecucĭ, Bêrlad, Bucurescĭ-Giurgiu. In Dobrogia se află linia Cernavoda-Constanța. O altă înlesnire pentru comunicațiune sunt poștile și telegraful, carĭ légă capitala țěreĭ cu tóte comunele urbane și chiar cu maĭ multe comune rurale și în fine cu țěrile streine.

§ 24. **Porturile.** Porturile (schele) cele principale ale Românieĭ pentru importul (intrarea) și exportul (eșirea) productelor de diferile naturĭ, sunt: *Galațiĭ*, *Brăila*, *Cernavodă*, *Hârșova*, *Măcin*, *Tulcea*, *Giurgiu*, *Severin*, *Calafat*, *Turnul-Măgurele*, *Oltenița*, *Călărașĭ*, *Vêrciorova*, *Grina*, *Bechet*, *Islas*, *Zimnicea*, *Gura-Ialomițeĭ* și *Ostrov*: aceste sunt porturĭ pe Dunăre; iar *Sulina*, *Constanța* și *Mangalia* porturĭ la mare.

§ 25. **Industria și comerciul.** *Industrie* numim tot ce se

produce prin fabricĭ cu mâna saŭ cu maşina, iar *comerț* numim tot ce vinde omul din cele ce a lucrat el saŭ din cele ce produce natura. Industria la noĭ este încă la începutul eĭ, cu tóte acestea sunt câte-va fabricĭ de postav, pălăriĭ cărămidă, spirturĭ, petroliŭ (gaz), fabricĭ de praf de puşcă şi morĭ de abur. Comerciul este fórte activ și se exportă tot felul de cereale, lemne de construcție, petroliŭ, vite, spirt și multă sare. Tóte articolele de băcăniĭ, de farmaciĭ și de lux se aduc din streinătate.

§ 26. **Origina și limba.** Noĭ ne tragemŭ din vechiĭ Romanĭ, care altă dată a stăpênit lumea întrégă. Noĭ suntem aduşĭ în Dacia de imperatorul Traian după învingerea Dacilor pe la aniĭ 103—106 după Christos.

Limba nóstră este o derivație din cea latină, însă sub influența Barbarilor și a Grecilor ea a suferit marĭ schimbărĭ, cu tóte aceste este maĭ aprópe de latina de cât cea francesă, italiană şi ispaniolă, carĭ tóte sunt fiĭcele limbeĭ latine.

§ 27. **Religiunea.** Româniĭ sunt creştinĭ de confesiunea ortodoxă care este religia cea domnitóre. Tóte cele-l'alte religiunĭ și confesiunĭ sunt libere în România. Pentru administrarea bisericeĭ Române este un sinod, compus din şése episcopĭ, douĭ metropolițĭ, dintre care cel din Bucurescĭ este şi primatul Românieĭ. Metropoliile sunt: cea din Bucurescĭ și cea de Iașĭ, Episcopiile sunt: Cea de la Rîmnicul-Vêlceĭ, Curtea de Argeşiŭ, Buzĕŭ, Huşĭ, Roman şi Galați saŭ a Dunăreĭ de jos. Pe lângă fie-care Metropolie şi Episcopie se află câte un seminar pentru învĕțătura preoțéscă. In fie-care capitală de district se află un potropop saŭ protoereŭ.

§ 28. **Marca Românieĭ și culorile naționale.** Semnul (pajărea) prin care se deosebesce o țéră de alta şi care se pune pe tóte pecețiile şi monetele, se numesce Marcă. Marca Românieĭ coprinde Aquila Romană ca simbolul Țĕreĭ Românescĭ; un cap de Zimbru saŭ Bour, ca simbolul Moldavieĭ; Leul ca simbolul Banatuluĭ Craioveĭ şi douĭ delfinĭ ca simbolul țĕrmurilor Mareĭ Negre. Deosebit de acésta fie-care district 'şĭ are marea sea.

Culorile naționale sunt: *Albastru*, *Galben*, şi *Roşiu*.

§ 29. **Guvernul.** România este un stat monarhic constituțional, sub dinăstia ereditară în linia bărbătéscă a Măriei Séle CAROL I, care este Domnitorul Nostru. Legile se fac de Camera deputaților și de Senat, aĭ căror membri sunt representanțiĭ națiuniĭ. După ce Camerile votézä legile se întăresc de către Domn; Domnul cu Miniștriĭ guvernă țéra și miniștriĭ în parte esecută legile în numele Domnitoruluĭ. Miniștri sunt în numĕr de șépte: 1-iŭ ministrul de *interne*; 2-lea ministrul de *externe*; 3-lea ministrul de *resbel*; 4-lea ministrul de *finance*; 5-lea ministrul *Agricultureĭ*, *comerciuluĭ* și *lucrărilor publice*; 6-lea ministrul *justițieĭ*; 7-lea ministrul *instrucțiuneĭ publice* și *cultelor*.

§ 30. **Justiția.** Péntru tóte călcările de legĭ, de reglemente și neînțelegerĭ între cetățenĭ, se află în fie-care plasă câte un *judecător de pace*, în fie-care capitală de district câte un *tribunal*, patru *curțĭ de apel*: în Craiova, Bucurescĭ, Focșanĭ și Iașĭ, și în fine *Inalta curte de casațiune*, cea maĭ înaltă tréptă judecătorèscă a țĕreĭ care stă în Bucurescĭ. Deosebit se maĭ află *tribunale corecționale* și *comerciale* în principalele orașe.

§ **Instrucțiunea publică.** Instrucțiunea publică este obligatorie și se dă de către stat și de către particularĭ. Cea de către stat este gratuită. Invĕțămêntul public se împarte în *primar*, *secondar*, *și superior*. In comunele urbane se află scolĭ elementare sătescĭ. In comunele urbane se află una saŭ maĭ multe scolĭ primare, atât pentru băețĭ cât și pentru fete precum și institute (pensionate) particulare. Intr'unele orașe se află și scolĭ normale de unde se forméză învĕțătorĭ pentru scólele sătescĭ, scólĭ de meserie, comerciale, reale, de bele-arte, de muzică, de argicultură, de veterinerie, etc. In tótă România se află 14 gimnasiĭ, 6 licee, 8 seminare, 2 universitățĭ cu câte 3 facultățĭ de drept, de sciințe și de litere, una în Bucurescĭ și alta în Iașĭ. Cea din Bucurescĭ are și o facultate de medicină. Pentru diferite cestiunĭ carĭ cer o discuțiune sciințifică, se află pe lângă Ministrul instrucțiuneĭ un *cousiliu general* și un *consiliŭ permanent de instrucțiune*, compus de profesorĭ și persóne invĕțate.

§ 32. **Armata**. Puterea armată pe care se sprijină tot vii-
›rul Românieĭ, are şef suprem pe Măria Sa Domnitorul
AROL I; tot militarul 'ĭ jură credinţă şi supunere. Arma-
ı se împarte în două elemente: *armata permanentă* şi *ar-
ata teritorială*. Toţĭ Românii fără distincţiune de clasă tre-
ıie să facă parte din una din aceste elemente, de la e-
ıte de 21 anĭ pênă la 50 anĭ. Cele d'ântêĭ numere de
›rţ cad în arma permanentă, éră cele din urmă în armata
ritorială şi numerile neeşite trec în miliţiĭ.

Armata permanentă se compune de 8 regimente de in-
nterie, 4 de artilerie, 2 de cavalerie, numite roşiorĭ, 4
ıtalióne de vênătorĭ, 1 batalion de geniŭ, 3 divisiunĭ de
ɔmpierĭ cu artilerie teritorială, 1 corp de flotilă saŭ ma-
nă, compus din 4 vapóre de resbel şi o companie de de-
›sit, 1 escadron de tren, 1 companie sanitară, companie de
ɔntonierĭ şi 2 companiĭ de jandarmĭ pe jos. Armata te-
torială se compune de 30 regimente de dorobanţĭ (infante-
e) şi 12 regimente de călăraşĭ (cavalerie) şi la trebuinţă
› 64 batalióne de miliţie. Tóte aceste forţe care trec peste
30,000 ómenĭ cu 20,000 cavalerie şi 292 tunurĭ în timp
› resbel, se împarte în 5 divisiĭ militare teritoriale, co-
andate fie-care de un general cu resedinţa:

1 Divisie în Craiova; a 2 în Bucurescĭ; a 3 în Galaţĭ;
4 în Iaşĭ, şi a 5 în Tulcea, Pe lângă aceste forţe se maĭ
lă corpul intendenţeĭ, justiţia militară şi scolĭ militare
divisionare, din care es oficeriĭ trebuincioşĭ armateĭ.

§ 33. **Impărţirea Românieĭ**. România se împarte maĭ
ıtêiŭ în două: *România Munténă* şi *România Moldavă*
ıŭ România partea din drépta şi din stânga Milcovuluĭ.
atural se împate cea Munténă în *România mare* saŭ din
épta Oltuluĭ saŭ *Occidentală; România mare*, saŭ cea din
ânga Oltuluĭ saŭ *Merdională*; România Orientală saŭ
obrogea; cea Moldavă în *România de sus* saŭ *Septen-
ională*.

In privinţa adminstrativă se împarte în 32 divisiunĭ nu-
ite *Districte* saŭ *Judeţe*, din carĭ sunt 17 în România Mun-

ténă, adică în cea Occidentală 5, în cea meridională 12
în România Orientală 2 şi în România Moldavă 13.

Fie-care district se împarte în *plase* carĭ la munte s
numesc *plaĭurĭ* şi fie-care plasă se împarte în *comun*
In fie-care district este un administrator, numit *prefe*
şi în fie-care plasă un *sub-prefect*; comunele fiă rural
(compuse din sate), fiă urbane se administrez de un co
siliŭ *comunal*, care are de preşedinte un *primar*. Num
rul plăşilor din România este de 165 şi al comunelo
1,409, din care 62 urbane.

Districtele Românieĭ cu capitalele lor.

			No. plășilor	No. com. urbane	No. com. rurale	No. locuitorilor pistrictelor
România mică saŭ orientală.						
1 Mehedințĭ	cu capitala	Turnu-Severin	7	3	185	250,900
2 Jiul de sus (Gorjiŭ)	„	Tĕrgu-Jiu	6	1	154	210,000
3 Vêlcea	»	Râmnicu	7	3	159	190,000
4 Jiul de jos (Doljiŭ)	„	Craiova	7	2	145	270,000
5 Romanațĭ	»	Caracal	5	1	140	182,000
România mare saŭ Meridională.						
6 Teleormanul	»	Turnu-Măgurele	4	4	133	170,000
7 Oltul	»	Slatina	4	1	100	125,000
8 Argeșul	„	Pitescĭ	7	2	141	210 000
9 Muscelul	»	Câmpu-Lung	5	1	84	140.000
10 Dâmbovița	„	Têrgu-Vesteĭ	7	3	115	186,000
11 Ilfovul	„	Bucurescĭ	6	2	118	430 000
12 Vlașca	„	Giurgiu	4	1	109	165,000
13 Ialomița	„	Călărașĭ	4	1	86	110,000
14 Prahova	„	Ploescĭ	7	6	144	235,000
15 Buzĕul	„	Buzĕŭ	6	2	106	200,000
16 Brăila	„	Brăila	2	1	48	78,000
17 Râmnicu-Sărat	„	Râmnicul	7	1	85	106,000
România Septentrională saŭ Moldova.						
18 Putna	„	Focșanĭ	5	3	82	170,000
19 Tecuciul	„	Tecuciŭ	4	1	56	135,000
20 Covurluiŭ	„	Galațĭ	3	1	43	155,000
21 Tutova	„	Bêrlad	5	1	72	140,000
22 Vasluiul	„	Vasluĭ	5	1	66	120,000
23 Fălciul	„	Hușĭ	4	1	71	100,000
24 Iașiĭ	„	Iașĭ	7	2	42	205,000
25 Romanul	„	Roman	4	1	74	155,000
26 Bacăŭ	„	Bacăŭ	5	2	83	195,000
27 Némțui	„	Pétra	5	2	49	190 000
28 Sucéva	„	Fălticenĭ	4	1	40	160 000
29 Botoșanĭ	»	Botoșanĭ	6	2	50	162,000
30 Dorohoiul	„	Dorohoiŭ	6	3	44	136,000
România Orientală saŭ Dobrogea.						
31 Tulcea	„	Tulcea	3	5	20	27,000
32 Constanța	„	Constanța	6	5	56	56,000
						5,363,900

§ 34. Districtul Mehedinţĭ.

Districtul Mehedinţĭ, care 'şĭ trage numele după Mehadia vechiă aşeḑată în Austria la marginea ţĕriĭ, este cel maĭ apusal district din România. Pămêntul produce cu deosebire cereale, vinurĭ, miere şi céră multă. Marca districtuluĭ este o *Albină*, semn de abondenţă (îmbelşugare) acestor preţióse producte.

Severinul (8 miĭ locuitorĭ), este capitala districtuluĭ, lângă Danubiŭ, port şi urbe regulat construită. Aci se vĕd urme din vechiul pod al luĭ Traian făcut pe la anul 105 după Christos şi din palatul luĭ Sever, de unde 'şĭ-a luat numele. *Cerneţiĭ*, comună urbană numită după rîul Cerna a fost capitala districtuluĭ pênă la 1847 ; *Baia de aramă* un mic têrg în munţĭ numită după arama ce scotea odată în timpul romanilor. Monastirĭ sunt: *Motru*, *Topolniţa* şi *Strehaia* lângă Motru, edificată de Domnul Mateĭ Basarab. Intre Severin şi marginea ţĕriĭ, în Dunăre, se află cataracta numită porţile de fer saŭ Gherdapurile.

§ 35. Districtul Jiul-de-Sus (Gorjiŭ).

Acest district numit după apa Jiuluĭ de sus, este avut în fer şi vênaturĭ multe în munţĭ. Marca districtuluĭ este un *Cerb*.

Târgu-Jiul (6 miĭ locuitorĭ), este capitala districtuluĭ lângă Jiŭ, are fabricĭ de farfuriĭ de porţelan. *Cărbunescĭ*, un mic têrg. *Tismana*, monastire în munţĭ, unde sunt pădurĭ de castanĭ, edificată de Mircea I şi *Polovraciĭ*, asemenea monastire, renumită pentru Caverna (peştera) sa.

§ 36. Districtul Vêlcea.

Acest district numit după vălcéua Oltuluĭ, produce sare îndestul care se scóte din salinele sale; are multe ape minerale; marca districtuluĭ este un *Poştalion*, semn pentru vechiul drum al Romanilor către Ulpia Traiană, peste munţĭ.

Râmnicul (6 miĭ locuitorĭ), este capitala districtuluĭ lângă Olt, reşedinţa episcopuluĭ de Rîmnic. *Ocna-Măre*, comună urbană renumită pentru salinele séle; *Câineniĭ* trecătóre pe-

este Turnu-Roșiu în Transilvania; *Drăgășanii*, loc faimos pentru vinurile séle delicate; *Orezul*, *Cozia* și *Bistrița* în munți sunt monastiri mari și frumóse; *Călimănescii* și *Olănescii* băi minerale; *Rîurenii*, lângă Rîmnic, loc faimos pentru târgul de la 1—8 Septembrie,

§ 37. Districtul Jiul-de-Jos (Doljiŭ).

Numit după apa Jiului de jos, produce cu deosebire cereale, iar din bălți se scóte pesci mulți. Marca districtului este un *pesce*.

Craiova (25 mii locuitori), este capitala districtului, lîngă Jiŭ; vechia capitală a banatului Craiovii; are un liceŭ cu 7 clase, o scólă centrală de fete, o casarmă, un teatru și o curte de apel, etc. *Calafat*, comună urbană, drept Vidinul Bulgariei și *Bechetul* drept Rahova, asemenea în Bulgaria, sunt porturi, *Sadova*, *Bucovĕț* sunt monastiri frumóse.

§ 38. Romanați.

Numit de la Romana-nație, căci coloniele Române într'aceste locuri s'aŭ așeḑat ântêia óră. Acest district produce grâne multe. Marca districtului este un snop de grâŭ.

Caracal (9 mii locuitori), este capitala districtului numita după numele lui Antoniŭ Caracal, imperator Roman. *Celeiul* lângă Dunăre, *Reșca* lânpă Caracal și *Slăveni* lîngă Olt, sunt renumite pentru anticele Romane ce se găsesc în pămênt. *Brâncovenii*, monastire, *Corabia* și *Islazul* sunt porturi. De la Celei până la munți pe lângă Olt se vede urmele unei șosele făcute de Romani.

§ 39. Districtul Romanați.

Numit de la rîul Teleorman, produce cereale multe și miere, iară altă dată nutrea oi multe. Marca districtului este *trei oițe*.

Turnu-Măgurele (6 mii locuitori), este capitala districtului, lângă Danubiŭ și Gura Oltului, drept Nicopoli Bulgariei; port bun și urbe regulat edificată. *Ruși de Vede* (4 mii locuitori), vechia capitală a districtului, în centru districtului;

Alexandria (11 miĭ locuitorĭ) comună urbană locuită de bulgarĭ; *Zimnicea* (4 miĭ locuitorĭ) port la Dunăre drept Siștovul Bulgarieĭ.

§ 40. Districtul Oltuluĭ.

Numit după rîulŭ Oltul ce'l udă d'a lungulŭ sĕŭ, produce cereale multe. Marca districtuluĭ este un *Turn*, semnul cetățeĭ Turnul de pe marginea Danubiuluĭ, în districtul Teleorman, făcut se ḍice de marele Trajan, saŭ de Constantin-cel-mare, dar astă-ḍĭ în ruină.

Slatina (6 miĭ locuitorĭ), este capitala districtuluĭ lângă Olt, renumită pentru podulŭ stătător de fer după apa Oltuluĭ; *Clocociovul*, *Strihareț* sunt monastirĭ.

§ 41. Districtul Oltuluĭ.

Numit după rîul Argeșul, produce porumb mult, vin și póme bune. Marca districtuluĭ este o *aquilă*, semn că aci a fost a doua capitală a Românieĭ (Muntenia) sub Domnul Radu-Negru, întêiul principe pe la 1290.

Pitescĭ (11 miĭ locuitorĭ), este capitala dictrictuluĭ, lângă rîul Argeș, are un gimnasiŭ. *Curtea de Argeș* (4 miĭ locuitorĭ), la N. de Pitescĭ, numită ast-fel căcĭ a fost a doua curte Domnéscă după strămutarea eĭ din Câmpu-Lung. Monastirea de Argeș este cel maĭ frumos monument din tótă România, fondată de principele Négoe la 1518 și lucrată în stil bizantin; aci este reședința Episcopuluĭ de Argeș. In sus de curtea de Argeș în munțĭ se află ruinile cetățiĭ Poenar, construită de boeriĭ trădătorĭ și pedepsițĭ de Vlad-Țepeș.

§ 42. Districtul Muscel.

Numit după muntele Muscel, produce lemnăriĭ, scândurĭ și brânzeturĭ multe; marca districtuluĭ este o *aquilă pe o ramură*, semn că aci a fost întâiul scaun al luĭ Radu-Negru.

Câmpu-Lung (10 miĭ locuitorĭ), este capitala districtuluĭ, între munțĭ și pe apa rîuluĭ Têrguluĭ; în vecinătate se află rĕmășițe de ziduri romane; cetatea luĭ Negru este acum ruină în munțĭ. Monastirĭ are; *Câmpu-Lung*,

Flămânda, Nămăescĭ, etc. La Nord de Câmpu-Lung se află băile cu apă minerală, numite Bughea.

§ 43. Districtul Dâmbovița.

Numit după rîul Dâmbovița ce 'l udă d'a lungul, produce lemnărie, tutun renumit, póme și vênaturĭ multe. Marca districtuluĭ este o *căprióră*. In acest district se fabrică var în mare cantitate și se fac petre bune de móră.

Têrgoviștea (7 miĭ locuitorĭ), este capitala districtuluĭ, pe malul drept al rîuluĭ Ialomița. Aci vara ședea Domniĭ până la anul 1668 și iarna în Bucurescĭ. In centru orașuluĭ se află cel maĭ mare arsenal militar al Românieĭ. *Găeștĭ*, têrg, vechia capitală a districtuluĭ Vlașca. Monastirea *Déluluĭ* la Nor-Est de Têrgoviște fondată de principele Radu-cel-Mare la 1500, renumită, căcĭ posedă capulŭ luĭ Mihaiŭ Bravul; *Viforîta*, *Nucetul*, *Golgota*, etc. monastirĭ. *Puciósa*, pe Ialomița în sus, sunt băĭ cu apă minerală.

§ 44. Districtul Ilfov.

Numit după rîul Ilfov, fórte productiv în grâne și porumburĭ. Marca acestuĭ district este un templu cu sânțiĭ *Impĕrațĭ Constandin și Elena*, ca patronĭ aĭ catedraleĭ Metropolitane.

Bucurescĭĭ pe rîul Dâmbovița, este capitala întregeĭ Româniĭ și a districtuluĭ Ilfov, are peste 200,000 locuitorĭ. Bucurescĭĭ, numit se ḑice dupĕ numele păstoruluĭ Bucur, stăpânulŭ acestuĭ loc de pe când s'a întemeiat ca capitala țĕreĭ Românescĭ pe la aniĭ 1393 de Mircea-cel-Bĕtrân, care a făcut Curtea-Vechiă întêiașĭ dată, unde petrecea Domniĭ numaĭ iarna și vara la Têrgoviște.

Bucurescĭĭ este reședința Domnitoruluĭ și a celor 7 miniștri ce compun Guvernul. Aci se află Camera și Senatul, Curtea de Casațiune, Curtea înaltă de compturĭ, o Curte de Apel, o Academie cu 4 facultățĭ, 2 licee și 2 gimnasiĭ, maĭ multe șcóle primare de fete și de băețĭ, conservatorul, maĭ multe casarme și spitalurĭ, seminarul central al Metro-

poliei, mai multe fabrici etc. In faţa academiei stă înălţată statuia ecuestră a luĭ Mihaiŭ-Bravul. Aci se încheiă tratatul din 1812 prin care Turcia dete Rusieĭ Basarabia parte din Moldova. Imprejurul Bucurescilor sunt: *Cotrocenii*, monastire renumită şi reşedinţa Domnitoruluĭ; Asilul *Elena* cel maĭ mare şi maĭ bine îngrijit edificiŭ de creşterea fetelor din România; *Văcărescii*, monastire; *Pantelemonul*, monastire lângă care se află aşeḍat spitalul de alienaţĭ.

Olteniţa oraş şi port, unde Argeşul dă în Danubiŭ, drept Turtucaia Bulgarieĭ. In acest district sunt monastirile: *Cernica* şi *Căldăruşanii* de Călugĕrĭ; *Ţigănescii* şi *Paserea* de călugăriţe şi *Snagovul* aşeḍat într'o insulă din lacul Snagov, edificată de Vlad Ţepeş.

§ 45. Districtul Vlaşca.

Numit de la Vlahĭ, nume cu care numea grecii şi slavii pe Românĭ; produce cereale multe, tutun şi vite bune. Marca acestuĭ district este *treĭ stejarĭ*, semn de pădurele cele marĭ ce acoperea odinióră acest district.

Giurgiu (21 miĭ locuitorĭ), este capitala districtuluĭ lângă Danubiŭ, cu port însemnat, are un gimnasiŭ. In vechime era cetate tare. La jumĕtatea drumuluĭ între Bucurescĭ şi Giurgiu sunt *Călugĕrenii*, renumiţĭ pentru victoria cea mare repurtată de Mihaiu Bravul cu 16 miĭ Românĭ contra 200 miĭ turcĭ la 1595.

§ 46. Districtul Ialomiţa (Galbenă).

Numit după rîul Ialomiţa, este unul din districtele cele maĭ câmpóse şi produce multe grâne şi alte cereale, éră bălţile dă mult pesce. Marca districtuluĭ este un *pesce pe un snop de grâŭ*. In acest district se află câmpia numită Bărăganul unde o mulţime de vite se nutresc.

Călăraşii (Stirbeĭ, 5 miĭ locuitorĭ) lângă canalul Borcea drept Silistra Bulgarieĭ, este capitala districtuluĭ port la Danubiŭ. *Urzicenii* pe Ialomiţă, vechia capitală a districtuluĭ. *Gura Ialomiţeĭ* port şi *Piua-Petri* sat, ambele aprópe de gura Ialomiţeĭ, aci era altă dată cetatea de flote.

§ 47. Districtul Prahova.

Numit după rîul Prahova, este îndestulat în cereale păcură, sare, vinurĭ, şi vênaturĭ de animale selbatice, precum căprióre şi altele. Marca districtuluĭ este un *Țap şi o córdă cu viță*, In acest district se fabrică un var bun numit şirnă.

Ploescĭ (35 miĭ locuitorĭ), este capitala districtuluĭ aşedată într'o posiţiune frumósă, este unul din cele maĭ negoţióse oraşe din România, are un gimnasiŭ.

Bucov vechia capitală a desfiinţatuluĭ district Săcueniĭ; *Văleni-de-Munte* şi *Câmpina*, comune urbane la N. de Ploescĭ. *Telega*, *Slănicul* renumite pentru salinele lor. *Păcureții*, are păcură multă. In tótă lățimea ditrictuluĭ la pólele munţilor se află *Délu-cel-Mare*, loc renumit pentru vinurile luĭ cele bune. *Sinaia* monastire la N. de Câmpina, zidită de Michail Cantacuzino, aci este reşedința Domnéscă în timpul vereĭ, la V. de Ploescĭ. Lângă Ialomiţa, se află monastirea Târşor unde este pudreria armateĭ; *Măneştĭ* şi *Gherghița* sunt locurĭ istorice.

§ 48. Districtul Buzĕŭ.

Numit dupĕ rîul Buzĕŭ, acest district este renumit pentru aurul care se scóte din nisipul rîurilor, pentru chihlibar frumos şi pentru cărbunĭ de pămênt. Marca districtuluĭ este un *templu cu turnurĭ şi o pasĕre*, semn de catredala Episcopieĭ din capitala sea.

Buzĕul (12 miĭ locuitorĭ), este capitala districtuluĭ lângă rîul Buzĕŭ şi reşedinţa Episcopuluĭ de Buzĕŭ. *Mizil* (4 miĭ locuitorĭ) comună urbană mică între Ploescĭ şi Buzĕŭ, progreséză în comerţ. *Drăgaica* este un têrg anual renumit ce se face la Buzĕŭ şi Mizil de la 24—29 Iunie. *Ciolanul*, *Vintilă-Vodă*, *Găvanale*, *Răteştiĭ* sunt monastirĭ cu posiţie fórte frumósă. *Bobociĭ*, *Nifon* sunt băĭ cu ape minerale; Penteleul, munte renumit pentru caşcavalul ce produce şi pentru aerul sĕŭ cel curat.

§ 49. Districtul Brăila.

Numit după capitala sea, este cel maĭ mic districtt din Ro-

mânia Meridională; produce tot felul de cereale, pepenĭ bunĭ și pășunĭ întinse, iar din bălțile sale scóte mult pesce; marca districtuluĭ este o *Corabiă*, semn că aci ancoréză multe corăbiĭ.

Brăila (34 miĭ locuitorĭ), este capitala districtuluĭ lîngă Danubiŭ, drept Măcinul Dobrogeĭ, însemnat pentru portul sĕŭ și tare cetate odinióră, dărîmată la 1828; are o scólă comercială și un gimnasiŭ.

§ 50. Districtul Râmnicul-Sărat.

Numit după apa sărată a Râmniculuĭ, altă dată nutrea caĭ mulțĭ și bunĭ. Marca districtuluĭ este un *armăsar*. Pămêntul produce vinurĭ și cereale bune.

Râmnicul (7 miĭ locuitorĭ), lăngă gârla Râmnicul, este capitala districtuluĭ. *Măxineniĭ*, *Poaina-Mĕruluĭ*, *Dălhautul*, sunt monastirĭ. *Balta-Albă*, băĭ renumite spre E. de Râmnic, lângă rîul Buzĕŭ.

§ 51. Districtul Putna.

Numit după rîul Putna ce dă în Siret, produce vinurĭ multe și bune. Marca districtuluĭ este *Bacus* stând pe un butoiŭ.

Acest district a fost causa uneĭ marĭ dispute între Stefan-cel-Mare și Radu al IV Cel-Frumos, la anul 1475; însă de la anul 1859, rîulețul Milcovul nu maĭ desparte doĕ țĕrĭ române, administrate fie care în parte.

Focșanĭ (20 miĭ locuitorĭ), este capitala districtuluĭ, pe rîulețul Milcov, are o curte de apel și un gimnasiŭ. *Adjudul*, *Panciul*, *Nămolósa*, lângă Siret, sunt têrgurĭ micĭ făcênd mare comerț cu vinurĭ; *Odobesciĭ* lângă Milcov, loc renumit pentru calitatea vinurilor séle cele bune.

§ 52. Districtul Tecuciŭ.

Numit după capitala sea, produce porumb și vinurĭ bune, maĭ ales cele de la Nicorescĭ. Marca districtuluĭ este o *viță cu strugurĭ*.

Tecuciŭ, (9 miĭ locuitorĭ) este capitala districtuluĭ lângă

apa Bĕrladuluĭ; *Nicorescii* şi *Podu-Turculuĭ*, têrgurĭ. La 8 kilometre de Tecuciŭ spre Vest se află tabara permanentă a furcenilor, unde vara manevréză armata şi se învaţă pentru resboiŭ.

§ 53. Districtul Covurluĭ.

Asest district este însemnat prin podul sĕŭ de la gura Prutuluĭ lângă Danubiŭ. Marca districtuluĭ este o *ancoră de corabiă*. Pământul produce cereale şi vinurĭ.

Gataţĭ, (80 miĭ locuitorĭ), lângă Danubiŭ şi lacul Brateşuluĭ, este capitala districtuluĭ cu portul cel maĭ însemnat al Românieĭ, are un gimnasiŭ, o scólă comercială, o casarmă şi un teatru. *Folescĭ*, *Oancea*, *Pechia*, *Drăgănesci*, sunt têrgurĭ. Spre apus de Galaţĭ la gura Siretuluĭ, se află staţiunea căieĭ ferate Barboşĭ, unde sunt multe ruine romane.

§ 54. Districtul Tutova.

Numit după rîul Tutova, este îndestulat în săpunurĭ şi pescuirĭ. Marca districtuluĭ este *treĭ pescĭ*,

Bârladul. (28 miĭ locuitorĭ), este capitala districtuluĭ pe lângă rîul cu acelaş nume. Are un liceŭ şi un teatru. In evul de mediŭ-loc, acest oraş dimpreună cu districtul forma republica Bârladuluĭ. *Murgenii*, *Puescii*, têrgurĭ.

§ 55. Districtul Vasluĭ.

Acest district numit după capitala sea, produce vinurĭ şi miere multă. Marca districtuluĭ este *un stup cu albine*.

Vasluiŭ, (8 miĭ locuitorĭ), lângă rîul Bârladul, este capitala districtuluĭ. Aci se vede ruinele palatuluĭ luĭ Stefan-cel-Mare. Din susul Vasluiuluĭ este valea Rahoveĭ unde Stefan-cel-Mare cu 40 miĭ românĭ sfărămă tótă armata turcă compusă de 150 miĭ ómenĭ la 1457. *Pungescii*, *Codrescii* şi *Negrescii* sunt têrugrĭ, *Dobrovĕţ* monastire, unde este şi un penitenciar public.

§ 56. Districtul Fălciŭ.

Numit după vechea sea capitală. Fălciul ce este un mic têrg, pe ţĕrmurile Prutuluĭ, produce vinuri, duḍĭ, insecte

mĕtăsare, tutun, dér maĭ cu sémă vite marĭ. Marca districtuluĭ este un *boŭ.*

Huşiĭ, (19 miĭ locuitorĭ), nu departe de Prut, este capitala districtuluĭ şi reşedinţa Episcopuluĭ eparchieĭ Huşĭ. Satul Stănilescĭ, la Est de Huşĭ lângă Prut, este renumit pentru bătălia dată între Turcĭ şi Ruşĭ la 1711, în care Petru cel-Mare abia scăpă cu fuga.

§ 57. Districtul Tulcea.

Acest district numit după capitala sea, este renumit pentru mulţimea bălţilor sale în care se pescuesce tot felulŭ de pesce şi pentru pădurile sale cele marĭ.

Tulcea (12,000 lucuitorĭ), aşeḑat în formă de amfiteatru pe un dél, este mare port maritim şi capitala districtuluĭ Tulcea. Sulina (4,000 locuitorĭ), port de mare la gura Dunăriĭ, are un cheŭ şi zăgazurĭ fórte bine construit. *Babadag*, care altă dată numĕra 30,000 locuitorĭ acum sunt la 4,000, cea maĭ mare parte Turcĭ, este aşeḑat lângă lacul Babadag; *Isaccea* şi *Măcin* porturĭ secondare pe Dunăre; *Cocoşul* monastire de călugĕrĭ; *Cilic* monastire de maicĭ.

§ 58. Districtul Kiustenge (Constanţa).

Numit după capitala sea, acest district produce multe grâne şi fêneţe întinse. Acest district nu are nicĭ o apă curgĕtóre şi nicĭ o pădure întinsă.

Kiustenge saŭ Constanţa (8,000 locuitorĭ) aşeḑat pe un cap care intră mult în mare, este capitala districtuluĭ şi portul cel maĭ mare al Românieĭ pe marea Négră. *Mangalia*, port maritim la sudul Constanţeĭ, are cel maĭ sigur şi maĭ întins port din marea Négră, însă este întrerupt de câţĭ-va anĭ; aci sunt şi băĭ minerale fórte căutate. *Hîrşova*, port mic în faţa gureĭ Ialomiţa. *Cernovoda* (500 locuitorĭ), port la Dunăre. De aicĭ prin *Medjidie* merge un drum ferat la Constanţa. Paralel cu calea ferată sunt douĕ marĭ valurĭ făcute de romanĭ. *Medjidie*, care altă dată numĕra 45,000 locuitorĭ acum abia are 1,200; cea maĭ mare parte din case sunt ruinate, aerul aci este fórte nesĕnătos. Rasoata, mic port

la Dunăre. Ostrov, sat și port pe Dunăre în fața Călărașuluĭ are o școlă română bine construită, care face fală oficerilor românĭ care a contribuit la construcția eĭ.

§ 60. Districtul Iașĭ.

Numit după capitala sea, are caĭ bunĭ și pămêntul produce cereale, vinurĭ, cartofĭ și pepenĭ. Marca districtuluĭ este un *cal*.

Iașĭ, pe malulŭ stâng al rîulețuluĭ Bahluĭ, este capitala districtuluĭ și patria luĭ Stefan-cel-mare are 90,000 locuitorĭ. Iașĭ a devenit capitala Moldoveĭ la 1565, pe când Domnul Alexandru Lăpușnénu 'șĭ-a strămutat reședința de la Sucéva; însĕ la 1859 Moldova unindu-se cu România, capitala țĕrilor deveni numaĭ Bucurescĭ. Aci este scaunul Metropolituluĭ Moldoveĭ și Sucéveĭ; are o universitate, 2 gimnasiĭ, un liceŭ, o bibliotecă centrală, un museŭ, un conservator, o școlă militară, maĭ multe spitale, casărmĭ, un palat administrativ și alte maĭ multe așeḑăminte frumóse. Impregiurul Iașilor este *Socola* cu seminariŭ. *Cetățuia*, *Frumósa* și *Galata* sunt monastirĭ, *Têrgu-Frumos* spre apus, produce pepenĭ fórte bunĭ; Sculeniĭ lângă Prut trecĕtóre și *Podu-Ilóieĭ* têrgurĭ. *Cotnariĭ* loc renumit pentru vinurile sale. Ungheniĭ, stațiune de drum ferat pe malul Prutuluĭ.

§ 61. Districtul Roman.

Numit după vechea colonie adusă de Romanĭ în acéstă parte, este fórte productiv în cereale. Marca districtuluĭ este *treĭ spice de grâŭ*.

Roman (17 miĭ locuitorĭ), pe o câmpie fórte mănósă, lângă rîul Moldova, aprópe de unde dă în Siret, este capitala districtuluĭ și reședința Episcopuluĭ de Roman. Aprópe de Siret este satul Scheia, unde Stefan-cel-mare bătu și prinse pe rebelul Croiot la 1486.

§ 62. Districtul Bacău.

Numit după capitala sa, este cel maĭ muntos district din țéră. Marca districtuluĭ este o *Stâncă*. Pămêntul produce

mult porumb și lemnăria. Fabricațiunea spirtuluĭ de bucate este aci o industrie întinsă. In acest district locuesc mulțĭ ungurĭ.

Bacău (14 miĭ locuitorĭ), este capitala distrctuluĭ, pe rîul Bistrița aprópe de gura luĭ, are un gimnasiŭ. *Ocna*, (8 miĭ locuitorĭ), ântêia sărărie a României moldave, lângă rîul Trotoșul. Aci este închisórea criminalilor. *Slănicul* pe rîul cu același nume, băĭ minerale.

§ 63. Districtul Némțu.

Numit după rîulețul Némțu ce se varsă în Moldova, precum și după vechea cetate Némțu, este îndestulat în lemnăriĭ și vênaturĭ multe. Marca districtuluĭ este o *Căprióră*.

Pétra (21 miĭ locuitorĭ), este capitala districtuluĭ lângă rîul Bistrița, scóte multă lemnărie și posedă o imprimerie și douĕ fabricĭ de postav. *Vĕraticul* și *Agapia* monastirĭ de maicĭ. *Têrgul-Némțuluĭ* (10 miĭ locuitorĭ), însemnat pentru spitalul sĕŭ.

In acest district, aprópe de rîul Moldova, este satul Rĕsboenĭ saŭ Valea-Albă, unde Stefan-cel-mare fu bătut de Sultanul Mahomet II, la 1476, după o luptă fóte sângerósă.

§ 64. Districtul Sucéva.

Numit după rîul și orașul Sucéva, vechea capitală a Moldavieĭ ce acum este incorporată cu Austria, este îndestulat cu cereale și pădurĭ. Marca districtuluĭ este *Treĭ Stejari*.

Fălticeniĭ (16 miĭ locuitorĭ), este capitala districtuluĭ cu mare têrg anual la sântul Ilie. *Lespeḑile*, lângă Siret, e têrg. *Slatina* monastire veche. Aprópe de Fălticenĭ este satul *Baia*, care în vechime era o cetate tare, unde Stefan-cel-Mare sdrobi în bătae óstea regeluĭ Ungarieĭ Mateĭ Corvin la 1467.

§ 65. Districtul Botoșanĭ.

Numit după capitala sa, e îndestulat în cereale, cartofĭ și fênețe. Marca districtuluĭ este o *Cósă*.

Botoșanĭ (42 miĭ locuitorĭ), este capitala districtuluĭ, face mare comerț. Are unŭ liceŭ și un teatru. Numirea acésta se

crede a veni de la Batu-Chan, şeful tătarilor ce'şĭ stabilise capitala sa aci. La Sud de Botoşanĭ, pe rîul Bahluiuluĭ, este têrgul *Hârlăul* (5 miĭ locuitorĭ) renumit pentru petrele sale de móră; *Bucecea*, *Stefănescĭ* şi *Frumósa*, têrgurĭ. *Iţcanĭ*, la frontiera Bucovineĭ, este punct de export între România şi Bucovina cu calea ferată.

§ 66. Districtul Dorohoiul.

Numit după capitala sa, este districtul cel maĭ despre miéḑă-nópte din România. In lacul Dorohoiuluĭ se găsesc raciĭ ceĭ maĭ gustoşĭ. Marca districtuluĭ este un *Rac*. Pămêntul produce mult ovĕz, porumb şi cartofĭ.

Dorohoiul (11 miĭ locuitorĭ), este capitala districtuluĭ pe rîul Jijia şi lacul Dorohoiuluĭ. *Herţa* la N. pe valea Prutuluĭ, têrguleţ, locuit maĭ mult de ovreĭ. *Mihăileniĭ* asemenea têrg, aprópe de marginea ţĕreĭ despre Bucovina, face comerţ cu lânurĭ.

§ 67. Statistica Românilor.

Afară de România, Româniĭ maĭ locuesc şi alte ţĕrĭ pe lângă Dunastru, Tisa şi în peninsula Balcanică. După aniĭ 100 de la Christos, Imperatorul Romanilor Traian şi succesoriĭ sĕĭ, aŭ aşeḑat coloniĭ prin provinciele române. Astfel populaţia Românilor este peste 15 milióne locuitorĭ, şi carĭ se împart după cum urméză:

In România peste 4,700,000 locuitorĭ: în Transilvania 1,700,000; în Bucovina 380,000; în Marmoroşiu şi Crişiana 900,000; în Temişiana 800,000; în Basarabia şi pe lângă Nistru 1,200,000; în Serbia, Bulgaria 730,000; prin Macedonia, Epir, Albania şi Tesalia, 1,320,000 şi pe lângă Istria la Adriatica 140,000.

ŢĔRILE INVECINATE CU ROMÂNIA ŞI IN CARE LOCUESC ROMÂNIĬ

§ 68. Basarabia.

(Suprafaçia 42,682 kil. păt. cu 1,100,000 loc.)

După tractatul de la 1812 între Rusia şi Turcia, Basarabia

trecu ca provincie ruséscă și se guvernéză de un guvernator cu reședința la *Chișineŭ*. Acéstă provincie maĭ înainte făcea parte din Moldova. Ea este așeḍată între Prut și Nistru și se sub-împarte în 9 ținuturĭ :

1. Ținutul *Hotinul* cu capitala *Hotinul*, cetate tare, lângă Nistru, celebră în istoria românilor.

2. Ținutul *Soroceĭ* cu capitala *Soroca*, lângă Nistru, cetate tare; Otacul cu trecĕtóre peste Nistru.

3. Ținutul *Bălților* cu capitala Bălți, lângă apa Răuț, are un têrg mare anual de caĭ; *Sculianiĭ*, lângă Prut, cu trecĕtóre în Moldova.

4. Ținutul *Orheilor* cu capitala *Orheĭ*, lângă apa Răuț, renumit pentru varul cel bun.

5. Ținutul *Chișineul* numit mai 'nainte ţinutul Lăpușneĭ, *Chișineŭ*, (103,000 loc.) capitala Basarabieĭ și a ținutuluĭ, lângă apa Bîculuĭ, are edificiĭ frumóse.

6. Ținul *Tighineĭ* saŭ *Benderuluĭ* cu capitala *Tighina*, lângă Nistru, cetate tare, prenumită Bender de turcĭ, celebră pentru multe bătăliĭ date sub zidurile eĭ între turcĭ, rușĭ și românĭ.

7. Ținutul *Frumóseĭ*, saŭ Cahul cu capitala Cahul, lângă apa Ialpuguluĭ.

8. Ținutul *Cetățeĭ Albe* saŭ Achermanul, cu capitala *Cetatea Albă*, lângă apa Nistrul (30,000 loc.) cetate tare; sub muriĭ acesteĭ cetățĭ s'a dat în vechime multe bătăliĭ între românĭ și turcĭ. Astăḍĭ face mare comerț maritim.

9. Ținutul *Ismail* cu capitala *Ismail*, port la Dunăre.

Clima Basarabieĭ este temperată și pămêntul produce cele maĭ bune cereale. Pășiunile abondente permite a se cresce tot felul de vite, maĭ ales oĭ și caĭ pentru armată.

Cea maĭ mare parte din locuitorĭ sunt Românĭ și toțĭ de religie crestină, de confesiune ortodoxă.

§ 69. Bucovina.

(Suprafaçia 10,451 kil. păt. cu 515,000 loc.)

Bucovina a făcut parte maĭ 'nainte de Moldova despre

Nord. La 1777 a trecut sub Austria şi se guvernéză de un guvernator militar. Bucovina este Ducat și ține de coróna imperiuluĭ Austrieĭ.

Orașe principale sunt: *Cernăuți*, (36,000 loc.) lângă Prut, capitala Bucovineĭ, reşedinţa Guvernatoruluĭ, a tribunaluluĭ preşedial și a episcopuluĭ românesc de ritul rĕsăritean. *Siretul* lângă rîul Siret, fosta reşedinţă a Mitropolieĭ Moldoviĭ pênă la 1370; *Sucéva*, pe rîul Sucéva, fosta capitală a Moldoveĭ înainte de Iașĭ. La *Putna*, monastire, este mormêntul luĭ Stefan-cel-mare.

Clima Bucovineĭ este maĭ variată de cât a Românieĭ. Pămêntul este acoperit cu pădurĭ secularĭ şi produce diferite cereale, dar maĭ mult secară, orz şi cartofĭ.

Locuitoriĭ sunt cea maĭ mare parte românĭ și de religie creştină de diferite riturĭ,

§ 70. Transilvania.

(Suprafaçia 54,948 kil. păt. cu 2,142,000 loc.)

In vechime Transilvania forma o parte din provincia romană numită Dacia Centrală. După căderea Romanilor, în deosebite epoce, se guvernă când de principĭ Românĭ, când de Ungurĭ, éră la anul 1692 căḑu sub dominațiunea Austrieĭ și la 1867 se alătură corónei ungare.

Transilvania se împarte în districte saŭ comitate.

Oraşele principale sunt: *Sibiul* (Hermanstadt) 30,000 locuitorĭ) lângă rîul Sibiŭ ce dă în Olt, reședința guvernatoruluĭ și a Mitropolituluĭ român neunit. Are edificiĭ frumóse şi o galeriă de pictură; *Braşovul,* (Kronstadt) nu departe de munțiĭ Carpaţĭ, face mare comerţ cu România; *Alba-Iulia* (Karlsburg), aprópe de Mureş, cetate fortificată; *Clujul* (Klausemburg), lângă Sameşul mic, are un muzĕŭ și un turn de astronomie; *Blajul* la confluința ambelor Tîrnave, reşedința episcopuluĭ român; *Făgăraşul* lângă Olt, locul de unde Domnul Radu Negru a pornit ântêia aoră şi a venit la Câmpu-Lung, *Uniedora* lângă Cerna, patria luĭ Ión Corvin și *Hațe-*

gul lângă Streiul. In vecinătate se aflâ ruinele cetăţiĭ Dacilor Sarmizegetuza.

Clima Transilvanieĭ este temperată şi cu aer fórte sănětos. Pămêntul produce tot felul de cereale ca şi România. In Transilvania sunt maĭ multe fabricĭ de hârtie şi de sticlă.

Locuitoriĭ Transilvanieĭ sunt ceĭ maĭ mulţĭ românĭ, dar se găsesc mulţĭ secuĭ şi Ungurĭ, toţĭ de religie creştină, însă de diferite riturĭ.

§ 17. Temişiana.

(Suprafaçia 37,600 kil. păt. cu 1,350,000 locuitorĭ).

Temişiana 'şĭ-a luat numirea de la rîul Temişul, astădĭ se numesce Banatul Temişóreĭ făcênd parte din monarchia Austro-Ungară.

Temişiana se împarte în treĭ districte şi în marginea militară. Cetăţĭ principale sunt: *Temişióra*, capitala Temişianeĭ, cetate tare, pe un canal al Temişuluĭ; *Lugoşul*, pe rîul Timiş, reşedinţa episcopuluĭ român; *Beşchereţul*, la V. opid comercial; *Mehadia*, pe apa Cerna, cu ape minerale renumite; *Orşova*, port pe Danubiŭ, urbe renumită pentru vinurile ce se cultivă împrejur. *Palanca nouă* şi *Panciova* ambele pe Dunăre, porturĭ.

Clima şi productele sunt ca şi cele din Transilvania; însă grâul are o calitate superióră.

Locuitoriĭ sunt parte românĭ, parte sêrbĭ şi parte ungurĭ de religiă creştină de diferite riturĭ.

§ 17. Crişiana.

(Suprafaçia 29,400 kil. păt. cu 1,240,000 locuitorĭ).

Crişiana se desparte de Temişiana prin rîul Mureşul. Crişiana 'şĭ a luat numirea de la cele treĭ rîurĭ ce isvorăsc din munţiĭ Transilvanieĭ, care, unindu-se, se varsă în Tisa. Crişiana face parte din Monarchia Austro-Ungară. Locurĭ şi cetăţĭ principale sunt: *Statu-mare* lângă rîul Sameş, are scolĭ bune românescĭ; *Debreţinul*, (50,000 loc.) la N. V. urbe comercială; *Oradea mare*, lângă apa Crişul, are o academie

de legĭ; *Aradul*, lângă Mureş, reşedinţa episcopuluĭ român, are scolĭ bune românescĭ.

Clima şi productele sunt ca cele din Transilvania.

Locuitoriĭ în mare parte sunt românĭ, iar restul ungurĭ şi germanĭ, de religie creştină de diferite riturĭ.

§ 73. Marmaroşul.

(Suprafaçia 16,200 kil. păt. cu 600,000 locuitorĭ).

Rîul Tisa de sus şi Sameşul, despărţesc Marmaroşul de Crişiana. Maĭ 'nainte ţinea de Transilvania, acum ţine de districtul Cosoveĭ, parte din monarchia Austro-Ungară. Oraşele principale sunt: *Rona,* la S. E. renumită pentru salinele sale; *Vinariul* lângă Tisa, renumit pentru vinurile sale; *Muncàciul*, la N. V. fortăreţă, servă de închisóre publică; *Baia mare*, la Sud, are mine de aur şi monetărie.

Clima este maĭ rece de cât a Transilvanieĭ şi produce aceleaşĭ cereale.

Locuitoriĭ sunt parte românĭ, parte rusniacĭ şi ungurĭ de diferite riturĭ creştine.

§ 74. Unde maĭ sûnt Romaniĭ.

Dincolo de Tisa şi de Nistru, în Bulgaria, prin Serbia, Macedonia şi pe lângă marea Adriatică sunt o mulţime de Românĭ, carĭ ş'aŭ păstrat din vechime limba şi obiceiurile, şi al căror numĕr se urcă la 3,647,000. Uniĭ se numesc Ţînţarĭ, Coţovlachĭ, şi alţiĭ Vlachĭ, Moldovenĭ, Mocanĭ etc.

STATELE EUROPEI SEPTENTRIONALI.

§ 75. Insulile Britanice.

(Suprafaçia 314,951 kil. păt. cu 34,160,000 locuitorĭ).

Regatul insulilor Britanice este situat între marea Norduluĭ, oceanul Atlantic şi canalul Mâneca, se împarte în treĭ părţĭ:

1. *Englitera* cu capitala *Londra* pe Tamisa (3 mil. 435 miĭ loc.) Cetatea cea maĭ populată şi cea maĭ comer-

cială din lume, este și capitala regatuluĭ întreg. Cetăţĭ principale: *Liverpool* la N. V. de Londra, la marea Irlandă, face mare comerţ; *Manchester* la E. de Liverpool, are multe fabricĭ; *Iork*, la N. de Londra, are o catedrală frumósă; *Birmingham*, la N. V. de Londra, renumită pentru fabricele sale de ace și de vapóre.

2. *Scoţia*, capitala Edimburg, (200 miĭ loc.) are o universitate și case fórte înalte; cet. pr. *Glascov* pe rîul Clid, face mare comerţ cu America.

3. *Irlanda*, capitala *Dublin* (246,000 loc.) are o mare universitate; cet. pr. *Cork*, pe rîul Lee, face mare comerţ cu carne sărată.

Clima este temperată cu aer umed și ploios. Pămêntul produce cereale și vite bune, dar maĭ ales caĭ; în sênul pămêntuluĭ se află fer, cărbunĭ etc. Englesiĭ întrec pe tóte cele-l'alte popóre în fabricărĭ de ţesăturĭ și în construcţiĭ de fer.

Locuitoriĭ Insulelor Britanice sunt de origină germană; Angli sunt *Protestanţĭ-Anglicanĭ*; Scoţianiĭ *Protestanţĭ-Presbiterianĭ*; Irlandesiĭ *Catolicĭ*.

§ 76. Danemarca.

(*Suprafaçia 38,302 kil. păt. cu 1,940,000 locuitorĭ*).

fără a se conta suprafaçia și locuitoriĭ Islandeĭ și Feroilor).

Regatul Danemarca se mărginesce la N. și V. cu marea Norduluĭ, la E. cu marea Baltică și la S. cu Prusia, coprindênd două părţĭ.

1. *Insulile Danese* (Selanda, Lalanda, Fiona etc.) cu orașul *Copenhaga*, lângă Sunt (200,000) în insula Selanda; urbe bine fortificată, este capitala Danimarceĭ.

2. *Iutlănda* cu orașul *Viborg*, în centru.

Clima este temperată cu aer umed. Productele sunt maĭ mult cartofĭ, secară, vite și pesce.

Danesiĭ sunt *luteranĭ* și de origină germană.

Danesiĭ maĭ posed în Europa *Insula Islanda* (70,000 loc.) și insulile *Feroe* (10,000 loc.)

§ 77. Suedia și Norvegia.

(Suprafaçia 461,61,008 kil. păt. cu 6,338,763 loc.)

Acest regat unit, este situat între marea Nordului. Oceanul înghețat, și marea Baltică, coprinde două părți:

1. *Regatul Suediei* (cu 24 lane saŭ provincii) cu capitala *Stokholm* (147,000 loc.) așeḑat între lacul Melar și marea Baltică este și Capitala ambelor regate; cet. pr. *Upsala* la N. de *Stokholm* cu universitate renumită; Goeteburg, port militar pe Categat.

2. *Regatul Norvegiei* (cu 7 lane) cu capitala *Christiania* (66,000 loc.) pe golful cu același nume, are o universitate; cet. pr. *Bergen*, port maritim la Oceanul Atlantic: *Drotheim*, port militar; are fabrici de arme bune.

Clima este rece dar sănătósă. Pământul produce multă secară și cartofi și minele mult fer și aramă. Renul este cel mai răspândit animal la Nordul țěreĭ care înlocuește calul și boul pentru ham și nutriment.

Suedii sunt *Luterani* și de origină germană.

Suedia mai posedă în Europa insulele Lofoden la Nord; Oeland și Gotland în Baltica.

§ 78. Rusia.

(Suprafaçia 5,418,825, kil. păt. cu 74,488,550 loc.)

Imperiul Rusiei cel mai mare din Europa, coprinde mai mult de jumătate din întinderea acestui continent, se mărginesce la N. cu Norvegia și Oceanul Ingheţat; la Est cu Asia; la Sud cu Asia și Marea Négră; la V. cu marea Baltică, Prusia, Austria și România. Se împarte în 8 părţi (60 guvernii):

1. *Provinciile Baltice:* St. Petersburg (691,000 loc.) este capitala imperiului lângă Neva, fondat de Petru-cel-Mare la 1705; are edificii publice fórte frumóse; cet. pr. *Riga,* la gura Dunei: urbe fórte comercială; *Cronstadt* cetate fórte tare, într'o insulă din faţa Petersburgului.

2. *Filanda,* cet. pr. *Abo* și *Helsinfort*, porturi maritime la golful Finlandic.

3. *Rusia mare*, cet. pr. *Moscva*, (615,000 loc.) vechea capitală a Rusieĭ unde se încoronéză imperatoriĭ, în centrul țěreĭ; *Archangel*, port la gura Dvineĭ septentrionale.

4. *Rusia mică*, cet. pr. *Kiev* pe rîul Nipru, vechea capitală a Rusieĭ înainte de *Moscva; Pultava*, la S. E. de Kiev, celebră prin victoria lui Petru-cel-Mare imperatorul Rusieĭ asupra luĭ Carol XII, regele Sveţieĭ la 1708.

5. *Rusia occidentală*, cet. pr. *Vilna*, vechea capitală a Lituanieĭ.

6. *Rusia Meridională*, cet. pr. *Kişineu*, capitala Basarabieĭ; *Odesa* port renumit la marea Négră, *Sevastopol*, cetate tare şi port în Crimeea.

7. *Rusia orientală*, cet. pr. *Astrahan*, la gura Volgei, face mare comerţ cu pieĭ; *Kazan*, aprópe de Volga are o universitate.

8. *Polonia ruséscă*, cet. pr. *Varsovia* pe Vistula, vechea capitală a regatuluĭ polon.

Clima Rusieĭ la N. este fórte aspră, în centru temperată şi la S. căldurósă. Pămêntul produce platină, aur, tot felul de cereale, multe vite, blănurĭ scumpe şi pieĭ lucrate.

Ruşiĭ sunt *creştinĭ* de biserica rĕsărituluĭ şi de origină slavă, Poloniĭ sunt creştinĭ *catolicĭ;* éră locuitoriĭ provinciilor baltice sunt maĭ mult luteranĭ.

STATELE EUROPEI CENTRALE

§ 79. Francia.

(Suprafaçia 528,572 kil. păt. cu 36,905,788 locuitorĭ.)

Republica Franciei, se mărginesce la N. cu canalul Mâneceĭ şi Belgia; la E. cu Germania şi Elveţia; la S. cu Italia, marea Mediterană şi Ispania şi la V. cu Océnul Atlantic.

Capitala republiceĭ este *Parisul* (2,000,000 locuitorĭ) pe Sena, cel maĭ frumos oraş din lume, centru civilisaţiuneĭ şi al sciinţelor din Europa.

Cetăţĭ principale *Bordo* (194,000 loc.) la gura Garoneĭ, face mare comerţ cu vinurĭ. *Lion* (323 miĭ loc.) între rîul

Saon și Ron, renumit pentru fabricele sale de mĕtase. *Marsilia*, port la Mediterana; Tulon cetate fortificată şi port militar; *Niza*, aprópe de Italia lângă mare, are o climă dulce în timpul de iarnă; *Șerburg*, port militar la Mâneca; *Ajacio*, în insula Corsica, patria luĭ Napoleon I.

Clima spre N. și în centru este temperată, iar la S. căldurósă. Pămêntul produce tot felul de cereale iar la S. cresc și măslinĭ și portocalĭ. Manufacturele francese sunt renumite, iar articolele de lux şi de mode sunt superióre celor lalte popóre.

Francesiĭ sunt maĭ toţĭ *catolicĭ* şi de origină latină.

Principatul Monaco spre Est de Niza pe ţĕrmurile măriĭ, forméză un mic stat independent cu 6,000 locuitorĭ.

§ 80. Elveția.

(Suprafaçia 41,389 kil. păt. cu 2,800,000 locuitorĭ).

Republica Elveţieĭ se mărginesce la N. şi la V. cu Francia și Germania; la E. cu Austria și la S. cu Italia. Se împarte în 22 cantóne administrate fie-care în parte, formând o republică federativă.

Cetăţĭ principale ale Elveţieĭ sunt: *Geneva* (48,000 loc.) pe lacul Geneva, renumită pentru fabricele sale de orologe; *Berna* (36 miĭ loc.) pe rîul Aar, are o universitate; este locul de întrunire al consiliuluĭ federal; *Lucerna* pe lacul cu acelașĭ nume, renumită pentru fabricele sale de panglică şi de florĭ artificiale; *Zurich* (56,000 loc.) pe lacul Zurich şi *Friburg* pe rîul Aar, renumit pentru brânzeturile sale; *Bal*, pe Rin, face mare comerț.

Clima este fórte variată. Pe când vîrfurile munţilor sunt acoperite cu neauă, văile sunt dominate de căldură. Pămêntul produce păşiunĭ bune şi brânzeturĭ renumite. Elveţieniĭ daŭ o crescere deosebită copiilor pentru a desvolta sentimentul datorieĭ către ţară. Fabricarea orologelor este cea maĭ perfecţionată din Europa.

Elveţienĭ sunt parte *Catolicĭ* parte Protestanţĭ şi de origină parte latină, parte germană.

§ 81. Belgia.

(Suprafaçia 29,455 kil. păt. cu 5,412,731 locuitorĭ).

Regatul Belgieĭ situat între Marea Nordulu̡ĭ, Olanda, Prușia și Francia, are de capitală Bruxelul (189,000 loc.) renumit pentru dantelele și imprimeriele sale; cet. pr. *Anvers* pe Escaua, are multe fabricĭ; *Lieje* pe rîul Meuza renumit pentru fabricele sale de arme; *Vaterloo* sat la S. E. de Bruxel, unde Napoleon I fu învins la 1815 de aliațĭ; *Ostanda* port, renumit pentru băĭ de mare.

Clima Belgieĭ este temperată dar maĭ mult umedă. Productele sunt cereale, fer, cărbunĭ de pămênt. Dantelele și postavurile sunt cele maĭ bune.

Belgiĭ sunt partea cea maĭ mare *catolicĭ* și de origină parte latină, parte germană.

§ 82. Olanda.

(Suprafaçia 32,973 kil. păt. cu 3,981,887 locuitorĭ).

Regatul Olandeĭ numit și Țěrele de jos și Neerlanda, este situat între marea Nordului̡, Germania și Anglia, se împarte în 11 provinciĭ și un ducat. Capitala Olandeĭ este *Haga*, (97 miĭ loc.) port la marea Nordului̡, face mare comerț; cet. pr. *Amsterdam* (287 miĭ loc.) port la Zuiderzea, face mare comerț; *Rotterdam* pe Meusa; *Leide* la N. de Rotterdam, are uă universitate renumită; *Utrecht*, pe Rin, are renumite fabrice de catifele și *Luxenburg*, cetate tare, capitala Mareluĭ Ducat *Luxemburg*, care ține tot de Olanda.

Clima Olandeĭ este umedă cu aer maĭ tot-d'a-una acoperit de céță. Pămêntul produce pășunĭ bune, brânzeturĭ și unt iar din mare se scóte tot felul pe pesce. Olandesiĭ construesc bune vase plutitóre și sunt renumițĭ în tăerea diamantuluĭ.

Olandesiĭ sunt de religie creștină de ritul *Protestant* și *Catolicĭ*, iar de origină germană.

§ 83. Austro-Ungaria.

(Suprafaçia 677,995 kil. păt. cu 37,756,000 locuitorĭ.)

Acest imperiŭ, a căruĭ capitală este *Viena*, iar a regatu-

luĭ Ungar *Pesta*, se mărginește la N. cu Germania; la E. cu Rusia și România; la S. cu Serbia, Turcia, marea Adriatică; la V. cu Germania, Elveţia și Italia, se compune din maĭ multe provinciĭ și țĕrĭ.

Imperiul Austrieĭ se compune de:

Arshiducatul Austrieĭ cu capitala *Viena* (816 miĭ loc.) pe fluviul Danubiŭ, urbe frumósă: are o universitate renumită; cet. pr. *Salzburg*, la S. E. de Viena lângă Bavaria, loc renumit pentru apele sale minerale. *Stiria* cu cap. *Gratz*, la S. de Viena, *Iliria* cet. pr. *Leibach* și *Triest* (110 miĭ loc.) port la marea Adriatică. *Tirolul* cu cap. *Insburk*. *Dalmația* cu cap. *Zara*. *Bohemia* cu cap. *Praga* (190 miĭ loc.) are universitate. *Moravia* cu capitala *Brün*, cetate tare; *Olmitz*, *Silezia*, cu capitala *Troppau*, *Bucovina* cu capitala *Cernăuțĭ*, lângă Prut, *Galiția* cu Capitala *Lemberg*, *Vielisca*, salinele cele maĭ marĭ din lume.

Regatul Ungarieĭ se compune de:

Ungaria cu capitala *Pesta* (200 miĭ loc.) pe malul stâng al Dunăriĭ; cet. pr. *Buda* în fața Pesteĭ cu care se légă prin un pod de fer; *Pressburg*, pe Dunăre în sus: aci maĭ înainte se încoronaŭ regiĭ Ungarieĭ. *Slavonia* cu capitala *Essec*, pe rîul Drava. *Croația* cu capitala *Agram*; *Fiume*, port militar la Adriatica. *Transilvania* cu capitala *Sibiu* (Hermanstadt), cet. pr. *Clușul* (Klausenburg), *Brașovul* (Cronstadt). *Banatul Temișianeĭ* cu capitala *Temișióra*. *Teresiopol* oraș fórte comerțial.

Clima Austro-Ungarieĭ este temperată și cu aer sănĕtos, afară de câte-va locurĭ băltóse ale Ungarieĭ, unde bântue frigurĭ maĭ ales în timpul vereĭ. Productele principale sunt: aur, argint, fer, sare, cereale de tot felul și obiecte de manufactură.

Locuitoriĭ Austro-Ungarieĭ sunt *Creștinĭ* de diferite riturĭ și de diferite originĭ: Germanĭ, Românĭ, Ungurĭ, Slavĭ, etc.

§ 84. Germania.

(Suprafaçia 544,850 kil. păt. cu 44,210,000 locuitorĭ).

Acest imperiŭ se mărginesce la N. cu marea Norduluĭ,

Danemarca și Marea Baltică; la E. cu Rusia; la S. cu Austria; la V. cu Olanda, Belgia, Francia, și Elveția.

Imperiul german coprinde maĭ multe regate, marĭ ducate, principate și orașe libere.

Prusia. (regat. 25,742,496 loc.) Acest regat cu capitala *Berlin*, se compune din 10 provincii și din cincĭ țĕrĭ anexate.

Provincii: 1. *Brandenburg* cu cap. *Berlin* (1,080,000 loc.) pe Sprea, este și capitala imperiuluĭ german, centrul industrieĭ și cultureĭ germane; cet. pr. *Potsdam*, aprópe de Berlin, renumit pentru casarmele și grădina luĭ Frideric cel mare; 2. *Pomerania* cu capitala *Stettin* la gura Oderuluĭ, cetate tare; 3. *Saxonia* cu capitala *Magdeburg*, pe Elba, cet. tare; 4. *Silesia* cu capitala *Breslau*, (240,000 loc.) are o universitate; 5. *Westfalia* cu capitala *Munster*, are maĭ multe fabrice de lână; 6. *Ducatul Rinuluĭ de sus*, cu capitala *Colonia* lângă Rin, cetate renumită pentru fabricarea apeĭ care pórtă numele sĕu; cet. pr. *Dusseldorf*, pe Rin, cetate fórte frumósa; 7. *Ducatul Rinuluĭ de jos*, cu capitala *Coblentz* lângă Rin, urbe fortificată; în apropiere sunt apele de la *Ems*; cet. pr. *Ex-la-Șapele*, cu ape minerale prea renumite; 8. *Prusia Orientală* cu cap. *Koenigsberg*, (122,160 loc.) cetate tare și port militar la Baltica; 9. *Prusia Occidentală* cu cap. *Danzig*, cet. tare la marea Baltică; 10. Marele Ducat *Posen*, cu cap. *Posen*.

Acest din urmă ducat a făcut parte din desființatul regat al Polonieĭ.

Principatul de Hohenzolern coprins în regatul Würtermberg castelul Sigmaringen, este légănul familieĭ Imperiale, care guvernă Germania și a familieĭ domnitóre în România.

Țĕrĭ anexate: 1. Desființatul regat *Hanovra* (2,017,393 loc.) capitala *Hanovra* (107,000 locuitorĭ); 2. *Ducatul Schleswig Holstein*, (1,025,277 loc.) cu capitala *Kiel*, port bun la marea Baltică; 3. *Electoratul de Hessa*, capitala *Cassel*; 4. *Ducatul de Nassau*, capitala *Wiesbaden*, cetate renumită pentru apele sale minerale; 5. *Orașul Francfort* pe Main (113,000 loc.) urbe fórte comercială.

Saxonia, (*Regat* 2,760,430 loc.) *Dresda* (197,300 loc.) capitala regatuluĭ, pe Elba, are o galerie de tablourĭ renumită; cet. principală *Lipsca* (127,390 loc.) renumită pentru librăriile, tipografiile și têrgul sĕŭ anual.

Bavaria, (*regat* 5,024,850 locuitorĭ) cu capitala Munich 193,440 locuitorĭ, urbe fórte frumósă; cet. pr. *Augsburg*, la V. de Munich, urbe forte comercială; *Ratisbona* lângă Danubiŭ, urbe veche și *Nűremburg*, la N. de Munich, locul invențiuneĭ orologielor.

Vürtemberg, (*regat* 1,881,505 loc.) cu capitala *Stutgard*, (107,280 loc.) pe rîul Neker, are frumóse stabilimente sciințifice: cet. pr. *Ulm*, pe Danubiŭ, cet. fórte tare.

Marĭ Ducate, *Baden* (1,507,179 loc.) capitala *Carlsruhe*, urbe fórte frumos construită; *Baden*, este renumit pentru apele sale minerale. *Heidelberg*, la N. are o universitate remarcabilă. *Hessa* (cu 884,219 loc.) cu capitala *Darmstadt*, are monumente frumóse; *Maenza* lângă Rhin, cetate tare, patria luĭ Guttenberg, inventatorul tipografieĭ. *Mecklemburg-Strelitz* cu capitala *Strelitz*. *Oldemburg* capitala *Oldemburg*, *Sax-Weimar* capitala *Weimar*.

Ducate, *Brunswig* capilala *Brunswig*. *Anhalt* capitala *Dessau*. *Sax-Meiningen* capitala *Meiningen*. *Sax-Coburg* și *Gota*, cet. pr. *Coburg* și *Gota*, renumite pentru stabilimentele lor sciințifice. *Sax-Altenburg* capitala *Altenburg*.

Principate, *Schwarzburg-Rudolfstadt* cu capitala *Rudolfstadt*; *Schwarzburg-Sonderhausen* cn capitala *Sonderhausen*; *Valdek* cu capitala *Arolsen*; *Reuss-Greiz* cu capitala *Greiz*; *Lipe* cu capitala *Detmold*.

Cele 3 *orășe libere* sunt: *Hamburg* (388,618 loc.) la gura Elbeĭ; *Brema* (142,645 loc.) pe Vesser, porturĭ fórte comerciante la Marea Norduluĭ; *Lubec* (56,912 loc.) assemenea la marea Baltică.

Provinciĭ rupte din teritoriul Francieĭ. 1. *Alsacia întrégă* cu fortărețа celebră *Strasburg* (94,370) loc.) lîngă Rin. 2. O parte din *Lotaringia* (Lorena) cu fortăreța *Metz* pe Mosela.

Numĕrul locuitorilor din aceste 2 provinciĭ francese care

a trecut sub dominațiunea Imperiuluĭ German, se urcă la 1,550,408

Principatul de Lichtenstein, (8330 loc.) cu capitala *Vaduz*, lângă Rin. Nu face parte din Imperiul german.

Clima Germanieĭ spre N. este cam aspră, spre centru temperată, iar spre S. dulce. Productele sunt cereale de tot felul; din minerale: fer mult, cărbunĭ de pământ. Manufacturele de pânză, de postav și de fer sunt fórte înaintate în Germania. Institutele de educație sunt fórte bine conduse și desvoltate.

Locuitoriĭ Germanieĭ sunt *creștinĭ* de diferite riturĭ: în Bavaria și Baden sunt maĭ mulțĭ *catolicĭ*, în Prusia maĭ mulțĭ *protestanțĭ*, Würtemberg și Hessa maĭ mulțĭ *luteranĭ*. Toțĭ germaniĭ sunt de origină germană afară de ceĭ din provinciele despre Rusia care sunt de origină slavă.

STATELE EUROPEI MERIDIONALE

§ 85. Portugalia.

(*Suprafaçia 92,828 kil. păt. cu 4,745,124 locuitorĭ*).

Portugalia, regat se mărginesce la N. și E. cu Spania; iar la V. și S. cu oceanul Atlantic, se împarte în 8 provinciĭ. Capitala regatuluĭ este *Lisabona*, (224,000 locuitorĭ), la gura fluviuluĭ Taio, face mare comerț. Orașele principale sunt: *Porto* saŭ *Oporto* la gura luĭ Duero, port militar și face mare comerț cu vinurĭ; *Bragança* la N. E. urbe fortificată; *Coimbra*, pe rîul Mondego, are o universitate; *Evora*, cetate tare. *Faro* și *Lagos*, la Sud, cetățĭ tarĭ, fac mare comerț cu vinurĭ.

Clima este fórte căldurósă prin câmpiĭ și la S., iar pe la munțĭ răcorósă. Productele principale sunt: vinurĭ de tot felul, fructe gustóse, precum: portocale, rodiĭ etc., sare de mare, mătase și lână fină.

Portugesiĭ sunt *catolicĭ* și de origină latină.

§ 86. Ispania.

(Suprafaçia 507,715 kil. păt. cu 16,625,860 locuitorĭ.)

Ispania, regat, se mărginesçe la N. cu oceanul Atlantic şi cu Francia; la E. şi la S. cu marea Mediterană şi la V. cu Portugalia, se împarte în căpitănăriĭ saŭ provinciĭ. Capitala regatuluĭ este *Madridul*, (360,000 loc.) în centrul ţěreĭ, pe rîul Mancanarez, are edificiĭ frumóse. Oraşe principale sunt: în centru *Burgos* pe o posiţie frumósă, *Badajos* pe Guadiana urbe fortificată. *Leon* urbe frumósă. La Nord sunt: *Sandiago de Compostela* renumită pentru mormêntul Apostoluluĭ Iacov; *Oviedo*, frumos construită; *Bilbao* port comercial şi industrial; *Pampeluna* cetate tare. La sud: *Sevila* pe rîul Guadalquivir, are o catedrală, cea maĭ încăpătóre din Europa; *Cadix*, port şi cetate tare; *Malaga*, port la Mediterana; face mare comerţ de vinurĭ; *Murcia*, renumită pentru fabricele sale de mětase. La Est *Saragosa* pe Ebru, cetate tare, *Barcelona*, renumit port la Mediterana; *Valencia*, port la Mediterana, are edificiĭ frumóse şi insulele Baleare *(Iviţa Majorca, Minorca)*, cu cap. *Palma*, port şi cetate în insula Majorca.

Clima este fórte căldurósă la S. şi în centru, însă temperată la munţĭ şi la N. productele sunt: lâna merinos, vinurile cele maĭ dulcĭ, tot felul de póme gustóse ca şi în Portugalia. Minele sunt puţin cultivate.

Ispanioliĭ sunt *Catolicĭ* şi de origină latină.

Pe lângă Pirineĭ se află mica republică *Andora* (12,800 loc.) sub protecţia Francieĭ şi a Ispanieĭ.

§ 87. Italia.

(Suprafaçia 296,323 kil. păt. cu 28,209,620, loc.)

Italia, regat, se mărginesce la N. cu Elveţia şi Austria; la E. cu marea Ionică; la S. cu marea Mediterană şi la V. cu Francia; se împarte în 12 părţĭ.

1. *Romania* cet. pr. *Roma* (250,000 loc.) pe rîul Tibrul, capitala regatuluĭ şi scaunul Papeĭ, cel maĭ frumos oraş din

lumea antică; *Ferara* cetate tare; *Bolonia* are o universitate renumită.

2. *Piemont* cetate principală *Turin* (212,000 locuitorĭ), vechea capitală a regatuluĭ Sardinieĭ pe rîul Po; *Alexandria* cetate tare.

3. *Provincia Genua*, cet. pr. *Genua* (160,000 loc.) port la mare, pe golful cu acelaşĭ nume.

4. *Lombardia*, cet. pr. *Milan* renumită pentru frumósele sale edificiĭ; *Pavia*, vechea capitală a Lombardieĭ, cet. tare.

5. *Veneția*, cet. pr. *Veneția* (129,000 loc.) construită pe taracĭ în Marea Adriatică, în loc de ulițĭ are canalurĭ; *Verona*, *Padua*, *Vicenția* sunt cetățĭ tarĭ.

6. *Provincia Parma*, cet. pr. *Parma*, vechea capitală a desfiinţatuluĭ ducat *Parma* și *Plezancia*, cetate tare.

7. *Provincia Modena*, cet. pr. *Modena*, renumită pentru fabricarea instrumentelor de optică.

8. *Toscana*, cet. pr. *Florența* (170,000 loc.) renumită pentru frumósele sale sculpturĭ, patria luĭ Galileŭ, Dante și Michel Ange; *Piza*, renumită pentru turnul sĕŭ plecat.

9. *Marşeea*, cetate principală *Ancona*, port şi cetate tare la Adriatica.

10. *Ombria*, cet. pr. *Perusa*, *Spoleta* la N. de Roma.

11. *Provinciile Neapolitane*, cet. pr. *Neapole* (440,000 l.) capitala desfiinţatuluĭ regat Neapol, lêngă vulcanul Vezuvul, unde în apropiere s'a descoperit treĭ cetăţĭ: Pompeiu, Erculanu şi Stabia, acoperite de cenușă și lavă, acum 1700 de anĭ; *Bari*, port bun la marea Adriatică; *Salern*, cu o catedrală frumósă; *Regio*, la strâmtórea Mesina.

12. *Insulele*, adică *Sardinia* cet. pr. *Cagliari*, face mare comerţ maritim; *Sicilia* cet. pr. *Palermo*, (220,000 locuit.) port și cetate tare; *Mesina* pe strîmtórea cu acelașĭ nume cetate tare și port bun; *Catana* la pólele munteluĭ Etna. *Insulile Lipare*, teren Vulcanic; Insula *Elba*, unde a fost esilul luĭ Napoleon I, maĭ 'nainte de bătălia de la Vaterloo; *Malta* (150,000 locuitorĭ,) sub Anglesĭ.

Clima este sănătósă, cu aer dulce și plăcut, însă spre Sud este căldurósă și adesea înăbușitóre. Italia este una

din țările cele maĭ avute în cereale și póme din climele căldurόse, maĭ produce mĕtase, marmură și în mare se găsesce mărgén fórte frumos.

Italieniĭ sunt *catolicĭ* de origină *latină*.

Spre Vest de Ancona se află mica republică Sant-Marino cu 8,000 locuitorĭ.

§ 88. Turcia.

(Suprafaçia 215,819 kil. pătr. cu 5,795,000 locuitorĭ).

Imperiul Turcieĭ, numit și Otoman, se mărginesce la N. cu Serbia și România prin fluviul Danubiŭ, la E. cu marea Négră, la S. cu marea Marmara, Archipelagul, Mediterana și Grecia, éră la V. cu Austria și marea Adriatică; se împarte în 4 provinciĭ și un principat autonom:

1. *Rumelia* cap. *Constantinopol* (800,000 loc.), pe Bosfor, fosta capitală a imperiuluĭ Bizantin; cet. pr. *Andrianopol* și *Filipopol*, ambele pe rîul Marița; *Galipol* pe strîmtórea Dardanele și *Salonic*, pe golful cu acelașĭ nume, face mare comerț. La S. E. se află peninsula Chalcidică, cu treĭ micĭ peninsule din care în cea despre Est se află muntele Atos saŭ Sântul munte.

2. *Bosnia* cu capitala *Bosnia-Seraĭ*, urbe industrială; *Mostar*, este capitala Herzegovineĭ și *Banialuca* cap. Croațieĭ turcescĭ. Bosnia și Herzegovina sunt sub protecția Austrieĭ.

3. *Albania* cu cap, *Ianina*, face mare comerț cu lână.

4. *Tesalia* cu cap. *Larisa*, face mare comerț cu unt-de-lemn.

Tot de Turcia de Europa ține și insula *Candia*, cu cap. *Candia*, la Nordul Insuleĭ, port fórte comercial.

Clima Turcieĭ la Nord este temperată, iar la Sud dulce. Productele pămêntuluĭ sunt tot felul de cereale, póme, măsline, unt-de-lemn, portocale, vin, tutun, bumbac, pieĭ, etc.

Turciĭ sunt *Mahomedanĭ* de origină asiastică, însă 6 mil. din toțĭ locuitoriĭ imperiuluĭ sunt creștinĭ și de diferite originĭ, Românĭ, Slavĭ, Grecĭ, Arnăuțĭ etc.

§ 89. Serbia.

Suprafaçia 57,000 kil. pătr. cu 1,734,000 locuitorĭ).

Serbia, principat, se mărginesce la Nord cu Austria și România, la Est, Sud și Vest cu Turcia.

Capitala principatuluĭ este *Belgrad*, (35,000 loc.) port la Danubiŭ și cetate tare. Orașe principale: *Semendria* pe Danubiŭ, *Cragoivaț* în centru unde se află și arsenalul Serbieĭ. *Negotin*, loc renumit pentru vinurile sale, *Niș*, capitala vecheĭ Serbiĭ, cetate tare, patria luĭ Constantin-cel-Mare.

Clima este temperată. Pămêntul produce aceleașĭ producte ca și în România.

Serbiĭ sunt de origină slavă și de religie creștină de ritul ortodox.

§ 90. Munte-Negru.

(Suprafaçia 9,475 kil. păt. cu 286,000 locuitorĭ).

Acest mic stat, numit în limba slavă *Cernagora*, se mărginesce din tóte părțile cu Turcia, afară de o mică parte despre Vest cu Austria. Posiția muntósă a acesteĭ țĕrĭ a făcut pe locuitoriĭ eĭ să fie fórte bravĭ, în cât să'șĭ pótă ține independența lor. Capitala țĕreĭ este *Cetinge*. Muntenegreniĭ sunt de origină slavă și *creștinĭ Ortodoxĭ*, guvernându-se de un prinț ales de popor.

Clima este temperată și rece pe vêrfurile munților. Productele sunt neînsemnate, căcĭ locuitoriĭ se ocupă maĭ mult cu creșterea vitelor.

§ 91. Bulgaria.

(Suprafaçia 63,865, kil. păt. cu 1,859,000 locuitorĭ).

Bulgaria principat tributar Turcieĭ este așeḑat la Nord de munțiĭ Balcanĭ, mărginindu-se la Nord cu România, de care se desparte prin fluviul Dunărea și o parte din uscat despre Dobrogea, la Est cu Marea Neagră, la Sud cu Turcia, iar la Vest cu Serbia.

Capitala Bulgarieĭ este *Sofia* (30,000 loc.) așeḑată între munțĭ, spre Sud-Vest, oraș frumos; cet. princ. Tîrnova tot în munțĭ spre Sud ultima reședință a imperiuluĭ Romano-Bulgar. *Sumla* cetate tare; *Varna* port la Marea Négră; *Vidin*, *Nicopol*, *Rusciuc* și *Silistra* foste cetățĭ tarĭ, astă-ḑĭ sunt porturĭ pe Dunăre, care rivaliséză cu ale Românieĭ. *Plevna*, loc renumit pentru luptele sângeróse date aci în a-

nul 1877 de Românĭ și Rușĭ contra Turcilor și în care românii scăpară onórea armateĭ rusescĭ.

Clima Bulgarieĭ este temperată. Pămêntul produce aceleașĭ producte ca și în România.

Bulgariĭ sunt de origină slavă și de religie creștină, de biserica răsăriténă.

§ 92. Grecia.

(Suprafaçia 50,123 kil. păt. cu 1,679,775 locuitorĭ).

Grecia, regat, se mărginesce la Nord cu Turcia, la Est cu Archipelagul, la Sud cu marea Mediterană și la Vest cu marea Ionică. Se compune din partea continentală, de peninsula Morea și din insule; împărţindu-se în nomiĭ, (un fel de numire ce se dă districtelor), afară de insulile Ionice.

Orașe principale sunt: *Atena* (45,000 loc.) renumită pentru monumentele sale antice, este capitala regatuluĭ; *Misolonghi*, la intrarea golfuluĭ Lepante, renumită pentru asediul ce susţinură Greciĭ la 1826 contra turcilor; *Patras*, tot la intrarea golfuluĭ Lepante, urbe fórte comercială; *Nauplia*, la S. E. de Atena, cetate și port; *Sparta*, în centrul Moreeĭ, cetate tare. Grecia are o mulţime de insule, din care cele maĭ principale sunt: *Negroponti*, sau *Eubea* cea maĭ mare din tóte insulile grecieĭ cu orașul *Negroponti*, face mare comerţ maritim cu stafide, smochine etc.; insula *Skiro*, *Andro*, *Tino*, *Zea*, *Sira*, *Termia*, *Milo*, *Paros*, renumită pentru marmora sa frumósă; *Naxo*, *Amargo*, *Stampali*, *Santorin*, aceste insule fac parte din Cicladele; *Cerigo*, *Zante*, *Cefalonia*, *Teaki*, *St. Maura*, *Corfu* fac parte din insulele *Ionice* cu capitala *Corfu* în insula cu aceleași nume, port bun și cetate tare.

Clima Grecieĭ este dulce și plăcută. Productele principale sunt: vin, miere, portocale, lămâĭ, smochine, stafide, măsline, pieĭ lucrate maĭ ales cele de Sira, etc.

Greciĭ sunt creștinĭ de ritul ortodox și de origină Helenă.

DESCRIEREA CELOR ALTE CONTINENTE.

ASIA

(Suprafaçia 44,782,900 kil. păt. cu 804,000,000 loc.)

§ 93. Mărginile, clima, producte, origină, religie.

Asia, continentul cel maĭ mare și cel maĭ vechiŭ de pe pămênt, se mărginesce la Nord cu Oceanul îngheţat Boreal; la Vest cu Europa de care se desparte prin munţiĭ Uralĭ, rîul Ural, marea Caspică, munţiĭ Caucas, marea Négră, strîmtórea Bosfor, marea Mediterană, strîmtórea Dardanelele, Archipelagul și Mediterana și cu Africa de care se desparte prin canalul Suez și marea Roșie; spre Est cu Oceanul cel Mare și la Sud cu Oceanul Indian.

Clima Asieĭ la Nord spre Pol este fórte gerósă; aci iarna este perpetuă și nóptea ţine maĭ multe lunĭ; în centru este temperată, éră la Sud căldurósă și chiar ferbinte.

Prductele Asieĭ sunt diferite și abundente în tóte domenurile natureĭ. Cea maĭ mare parte din pomiĭ roditorĭ care posedă Europa și vermiĭ de mătase sunt adușĭ din Asia. Tóte plantele aromatice de farmacie, bumbacul, trestia de zahar, cafeaua, sofranul, orezu cresce în mare cantitate în regiunile Sudice. Partea de la Nord, de și selbatică și ne productivă, în schimb dă blănurile cele maĭ scumpe. Animale domestice, sunt de tot felul ca și în Europa, însĕ se află în abondenţă elefantul și cămila, pentru regiunile sudice; iar renul, care servă de ham locuitorilor, pentru regiunile despre Pol. Din animalile selbatice se găsesc ursul alb, vulpĭ negre, etc. la Nord; tigriĭ, leiĭ, hiene, jaguarĭ, maimuţe, șerpĭ veninoșĭ etc. în regiunile călduróse. Dintre minerale se găsesc în pămênt aur, argint, fer, aramă, petre preţióse, iar mărgén și mărgăritar în oceanul Indic și în golful Persic. Agricultura este maĭ desvoltată în Japonia, China și Indiĭ. In privinţa industrieĭ și a artelor, Japonesiĭ aŭ cel întêiŭ rang. Comerciul este fórte activ și esportă tóte productele sale naturale, precum ceaĭ, lână de tibet, orez, bumbac, mosc, caĭ renumiţĭ din Arabia. Industria produce cernélă și porcelan din China și alte vase frumóse din Japonia, șalurĭ renumite, zahar, etc.

Locuitorii Asieĭ sunt dê treĭ viţe principale: viţa *Caucasiană*, care domnesce spre Vest, *Mongolică* spre Est şi *Maleesă* spre Sud-Est. Religiunile cele maĭ respândite in Asia sunt: *Budismul*, care domnesce în insula Ceilan, Indo-China, China, Mongolia şi Japonia; religiunea luĭ *Confuciu* în China şi Japonia; *Mahomedanismul* în Turcasia, Arabia, Persia şi Industan, *Brahmanismul* prin Industan, creştinii şi mosaicii sunt rĕspândiţĭ în numĕr mic prin tótă Asia.

§ 94. Ţĕrile Asieĭ.

Asia se împarte în 13 ţĕrĭ, din care:

2 Spre Méḑă-nópte: Siberia şi Caucasia.

4 Spre Centru: Turcasia saŭ Asia mică, Tataria saŭ Turkestan, China şi Japonia.

7 Spre Méḑă ḑi: Arabia, Persia, Avgania, Belucia, Herat, India şi Indochina.

§ 95. Mărĭ.

Mările Asieĭ sunt:

Spre Méḑă-nópte: Oceanul îngheţat boreal, forméză marea Kara.

Spre Apus: marea Caspică, marea Négră, marea de Marmara, Archipelagul şi marea Mediterană.

Spre Méḑă-ḑi: marea saŭ Oceanul Indiilor.

Spre rĕsărit: Oceanul cel mare care forméză marea Bering, Okhotsk, marea Japonieĭ, marea Albastră şi marea Chineĭ.

§ 96. Golfurĭ.

Asia are maĭ multe golfurĭ din care se deosibesce:

Spre Méḑă-nópte: golful Obi şi Ieniseĭ, formate de Oceanul îngheţat.

Spre Rĕsărit: golful Anadir, format de marea Bering; Camciatka format de marea de Okhotsk; golful Peceli, format de marea Galbenă; golful Tonchin şi Siam format de marea Chineĭ.

Spre Méḑă-ḑi şi Apus: golful Bengal. Oman, Persic şi Arabic saŭ Marea Roşie, formate de Oceanul Indiilor.

§ 97. Strîmtorĭ.

Strîmtorĭ principale ale Asieĭ sunt:

Spre Apus: strîmtórea Constantinopole, între marea Négră și marea de Marmara; strîmtórea Dardanele între marea Marmara și Archipelag.

Spre méḑă-ḑi: strîmtórea Ormus, între golful Persic și golful Oman și strîmtorea Babel-Mandel, între marea Roșie și Oceanul Indian; strîmtórea Palc între India și Ceilan; strîmtórea Malaca între Malaca și Sumatra.

Spre Rĕsărit: strîmtórea de Behring ce desparte Asia de America; Taracai saŭ canalul Tarariei, între insula Sagalia și China; strîmtórea Corea, între marea Japonieĭ și marea Albastră.

§ 98. Insule.

Asia are maĭ multe insule saŭ grupe de insule din care cele maĭ principale sunt:

In Oceanul înghețat: insulile Liakov saŭ Siberia Nouă.

In Oceanul cel Mare: insulile Aleute, insulile Kurile, insulile Cioca saŭ Sagalia, insulele Japonese, insulile Lieukeŭ, insulele Formosa și Hainan.

In Oceanul Indiilor: insulile Lachedive, insulile Maldive, insula Ceilan, insulile Andamane, insulile Nicobare.

In Mediterana: Rodos, Cipru și Sporadele.

§ 99. Peninsule.

Peninsulele principale ale Asieĭ sunt:

Spre Rĕsărit: peninsula Camciatka și peninsula Corea la Oceanul cel Mare.

Spre méḑă-ḑi: Peninsula Arabică, India, peninsula Guzerata, la Vest de India; spre Est de India peninsula Indochina cu prelungirea sa Malacca.

Spre Apus: peninsula Micasia.

Istmul de Suez unesce Asia cu Africa.

§ 100. Capurĭ.

Capurile principale ale Asieĭ sunt:

Spre médă-nópte: capul Septentrional sau Taimur şi capul oriental la Siberia.

Spre Médă-ḑi: capul Razel-Gat în Arabia, capul Comorin în India, capul Romania la Malaca.

Spre Rĕsărit: capul Lopatka la Camciatka.

Spre Apus: capul Baba la Dardanele.

§ 101. Lacurĭ.

Lacurile principale ale Asieĭ sunt:

Spre Médă-nópte: lacul Baical și Balkask în Siberia, lacul Aral în Tataria.

Spre Centru: Lacul Van în Turcasia, Urmiah în Persia și Kukunoor în China.

Spre médă-ḑi: Lacul Asfaltit saŭ marea Mórtă în Palestina și Zereh în Afganistan.

§ 102. Munțĭ și Vulcanĭ.

Șirurile de munțĭ ceĭ maĭ principalĭ aĭ Asieĭ sunt:

Spre Médă-nópte: Uraliĭ saŭ Poia, între Europa și Asia; Altaiĭ micĭ, Altaiĭ marĭ, Stanovoi și Iablonoi în Siberia.

Spre centru; Taurul, Liban și Araratul prin Micasia; Caucasul între marea Négră și Caspia; Bolor între Turchestan, și China; Elburz și Elvent prin Persia.

Spre Médă ḑi: Sinai și Karah în Arabia; Ghattiĭ și Vindia în India; Himalaia cu vêrful lor Everest saŭ Gurisankar, cel maĭ înalt munte din lume, între India și China; Mogi în Indochina.

Asia are maĭ mulţĭ vulcanĭ prin peninsula Kamciatca şi prin Insula Japonieĭ, dar cel maĭ însemnat este Demevent în Persia spre Nord.

§ 103. Fluviurĭ.

Fluviurile principale ale Asieĭ sunt:

Obi, Jeniseĭ, Lena, Indighirca și Colima, se varsă în Oceanul îngheţat; Amurul saŭ Sagalin se varsă în marea Okhotsk; Hoango (fluviul galben), Loango (fluviul Albastru) se varsă în marea Galbenă; Meikong și Mei-Nam se varsă în

marea Chineĭ; Indul, Gangul. Brahmaputra și Iraundi se varsă în marea Indiilor; Șiat-el-Arab format din Tigru și Eufrat se varsă în golful Persic; Uralul se varsă în marea Caspieĭ; Sihun saŭ Sir-Daria și Gihur saŭ Amu-Daria se varsă în Ararat; Iordanul se varsă în marea Mórtă.

ȚĔRILE ASIEI SEPTENTRIONALE

§ 104. Siberia.

(Suprafaçia 12,219,000 kil. păt. cu 3,500,000 locuitorĭ).

Siberia, posesiune a imperiuluĭ Rusesc, se mărginesce cu Oceanul Inghețat, marea Behring, marea Okotsk, imperiul Chineĭ, Turchestanul și muntele Ural. Orașe și locurĭ însemnate sunt: *Tobolsk* (30 miĭ locuitorĭ) pe un afluente al rîuluĭ Obi, face mare comerciŭ cu blănăriĭ; *Irkutsk*, la Sud lângă lacul *Baikal*, are fabricĭ de postav și face mare comerciŭ cu China; *Nercisk* la S. E. de Irkutsk esilul ómenilor politicĭ aĭ Rusieĭ, are mine avute de argint; *Petropaulovsk*, a fost maĭ înainte port militar la Camciatca astă-ḑĭ este un mic sat.

Popórele Siberieĭ, afară de Rușĭ, duc o viață nomadă, cele maĭ principale sunt: *Samoeḑiĭ* și *Ostiaciĭ* de religiune idolatră.

§ 105. Caucasia.

(Suprafaçia 439,715 kil. păt. cu 5,100,000 locuitorĭ).

Caucasia, regiune supusă Rusieĭ, se mărginesce cu Rusia, marea Négră, compuindu-se din maĭ multe teritoriĭ: Circasia proprie, Daghestan, Mingrelia, Georgia și Armenia Ruséscă. Capitala Caucasieĭ este *Tiflis* (70 miĭ locuitorĭ), pe rîul Cur, face mare comerciŭ; *Bacu*, port militar și de comerciŭ la marea Caspică; *Batum* port mare la marea Négră și *Cars* la S. V. cet. tare; *Erivanu*, spre S. este capitala Armenieĭ rusescĭ; în apropiere se află reședința Patriarchuluĭ armenilor.

Locuitoriĭ Caucasuluĭ și maĭ ales Georgieni sunt ceĭ maĭ frumoșĭ ómenĭ, pentru care se crede că eĭ sunt adevĕratul

tip al viţeĭ omenescĭ, numitŭ albă. Parte din locuitorĭ sunt Creştinĭ, parte Mahomedanĭ.

ŢĔRILE ASIEĬ CENTRALE

§ 106 Turcasia.

(*Suprafaçia 1,277,988 kil. păt. cu 13,500,000 locuitorĭ*).

Turcasia, numită şi Levant saŭ Asia minoră, este o regiune supusă imperiuluĭ Turcesc şi se compune din maĭ multe ţĕrĭ coprinse între marea Négră, marea de Murmara, Archipelagul, marea Mediterană, Arabia, Persia şi Caucasia. Aceste ţĕrĭ sunt; *Anatolia* saŭ *Levant*, cu oraşele: *Smirna* (150 miĭ locuitorĭ) port la Archipelag, face mare comerciŭ: *Trapezunt*, port mare la marea Négră; *Sinop* cetate tare şi port militar la marea Négră; *Angora, Cesarea*, în centru, renumite pentru anticele romane; *Armenia* cu oraşul *Erzerum*, cetăţĭ tarĭ; *Mesopotamia* cu oraşele *Diarbekir*, pe rîul Tigru cetate tare; *Mozul*, maĭ jos de Diarbekir, lângă care se află ruinele cetăţiĭ istorice *Niniva; Curdistan* cu oraşul *Kerkuk*, cetate tare; *Babilonia* saŭ *Irak-Arabi* cu oraşele *Bagdat* pe Tigru, fosta capitală a Califilor; *Basora*, servă de port Bagdatuluĭ, face un mare comerciŭ. Intre aceste oraşe se află ruinele renumitelor oraşe *Babilon*, *Ctesifon*, *Seleucia*, care în antichitate a jucat un mare rol; *Siria* şi *Palestina* cu oraşele principale: *Alep*, *Damasc* renumite pentru fabricele lor de săbiĭ şi de mĕtăsurĭ: *Ierusalim*, lângă marea Mórtă, leagănul religieĭ creştine; *Acra*, cetate tare la Mediterana. Insulele *Cipru şi Rodus*, în Mediterana, renumite pentru vinurile lor. Cipru este sub Anglezĭ.

Locuitoriĭ Turcasieĭ, sunt ceĭ maĭ mulţĭ *Mahomedanĭ* şi de viţă albă, însă fórte mulţĭ locuitorĭ creştinĭ de diferite riturĭ.

§ 107. Tataria.

(*Suprafaçia 1,054,496 kil. păt. cu 5,000,000 loc.*).

Tataria seŭ *Turchestanul*, se compune din maĭ multe ţinuturĭ numite canaturĭ, din care cele de la Sud sunt inde-

pendente saŭ sub protecția Rusieĭ și cele de N. supuse Rusieĭ; se mărginesce cu Rusia, China, Afganistan, Herat, Persia și marea Caspică. Canatul *Kiva* cu capitala *Kiva* lângă fluviul Amu-Daria, face mare comerciŭ; Canatul *Bukara* cu capitala *Bukara* în centru, pe o vale fórte roditóre; *Samarcanda*, la E. de Bukara vechea capitală a imperiuluĭ Mare. luĭ Tamerland saŭ Timurchan; Canatul *Kunduz*, cu capitala *Kunduz;* Canatul *Kocand*, cu capitala *Kocand*, lângă Sir-Daria.

Locuitoriĭ sunt de rasă Caucasiană, fórte feroșĭ, maĭ ales Turcomaniĭ, și de religie mahomedanĭ.

§ 108. China.

(*Suprafaçia 11,756,780, kil. păt. cu 380,000,000 loc.*).

China, imperiŭ, numit de locuitorĭ și imperiul Ceresc, se mărginesce cu Siberia, Turchestan, Persia, India, Indo-China, și cu Oceanul cel mare. Acéstă țéră este cel maĭ mare imperiŭ din lume în numĕrul populațiuneĭ; iar în întindere al doilea după al Rusieĭ; se compune din *Manciuria, Mongolia, Turchestanul Chines, China proprie* și din țările tributare *Tibet și Corea*. Orașele principale sunt *Peking*, (2,000,000 loc.) la N. E. este capitala imperiuluĭ. Are o bibliotecă pe 2,500,000 volume. *Nanking*, pe rîul Kiang, urbe fórte industrială și comercială. *Canton*, port fórte comercial la marea Chineĭ, *Lassa*, în Tibet, este reședința capuluĭ religieĭ luĭ Buda.

De China maĭ ține insulele *Lieu-Kieu*, *Hainan* și parte din Insula *Formosa*. In China se află pustia *Gobi* saŭ Samo. Locuitoriĭ sunt *Chinezĭ*, *Mongolĭ*, etc. de diferite religiunĭ idolatre.

§ 109. Japonia

(*Suprafaçia 379,711 chil. păt. cu 35,122,608 locuitorĭ*).

Japonia, imperiŭ, se compune din maĭ multe insule: *Liukiu*, *Sikokf*, *Nifon Iezo Kurilile* și parte din *Formosa*, coprinse între Oceanul cel mare, marea Japonieĭ și marea Albastră. Orașele principale sunt: *Iedo* (1,037,000 loc.) în

insula Nifon, este reşedinţa imperatoruluĭ.—*Nangasachi* în insula Kiu-Siu, port fórte comercial și industrial.

Civilisaţiunea, industria și artele sunt înaintate la Japonesĭ maĭ mult de cât la cele-l-alte popóre din Asia. Religia lor diferă prea puţin de a Chinesilor. Acest imperiŭ se guvernă de douĭ împĕraţĭ, unul numit *Taicun*, este capul putereiĭ esecutive și *Micado*, capul religieĭ, care se consideră ântêiul imperator.

ŢĔRILE ASIEĬ MERIDIONALE.

§ 110. Arabia.

(*Suprafaçia 2,760,000 kil. păt. cu 8,000,000 locuitorĭ*).

Arabia, situată în partea de V. a Asieĭ, forméză o mare peninsulă, mărginindu-se cu Turcia Asiatică (Turcasia), golful Persic, marea Oman și marea Roșie. Ea se împarte în maĭ multe ţĕrĭ aĭ căror șefĭ se numesc: *Emirĭ*, *Şerifĭ*, *Şeicĭ*, *Imanĭ*. Partea despre V. este supusă Turcieĭ. Orașele principale sunt: *Meca*, patria luĭ Mohamet, și *Medina*, unde este mormêntul luĭ Mohamet, ambele în ţara *Hegias*; în ţara *Imenĭ*, se află orașul *Moka*, renumită pentru cafeaua sa, *Aden*, port bun, sub Anglesĭ; *Mascat*, port, face mare comerciŭ cu mărgăritar, este reședinţa imamuluĭ de *Mascat*; are o flotă de resbel tot atât de tare ca a Olandeĭ.

Arabiĭ sunt *Mahomedanĭ* și de viţă caucasiană. Partea cea maĭ mare din locuitorĭ sunt nomadĭ, numiţĭ *Beduinĭ*.

§ 111. Persia.

(*Suprafaçia 1,647,070 kil. păt. cu 5,000,000 locuitorĭ*).

Persia regat, (regele se numesce *Şah*) se mărginesce cu Caucasia, marea Caspică, Turchestanul, Herat, Afganistan, Belucistan, golful Persic și cu Turcia de Asia. Orașele principale sunt: *Teheran*, (96,000 locuitorĭ) cap. regatuluĭ; la N. *Tauris*, lângă lacul Urmiah, urbe industrială; *Ispahan*, în centru, vechea capitală a regatuluĭ; *Balfrut*, port la marea

Caspică; *Abuker*, port la marea Roșie, face comerciŭ cu Indiile. La S. E. de Abuker se află ruinele vecheĭ cetățĭ istorice *Persepolis*.

Perşiĭ sunt de religie mahomedană şi de viță caucasiană.

§ 112. Afganistan.

(*Suprafaçia 535,000 kil. păt. cu 6,000,000 locuitorĭ*).

Afganistanul forméză un regat compus din maĭ multe ținuturĭ locuite de triburĭ nomade și care recunosc de cap pe *şahul din Cabul*. Se mărginesce cu Herat, Turchesta India, Belucistan și cu Persia. Capitala regatuluĭ este *Kabul* la N. E.; *Kandahar* în centru, urbe industrială și comercială.

§ 113. Belucistan.

(*Suprafaçia 276,515 kil. păt. cu 1,300,000 locuitorĭ*).

Belucistanul, coprins între Persia, Afganistan, India și marea Oman; se compune din maĭ multe triburĭ nomade, care recunosc superioritatea Chanuluĭ din *Kelat;* Kelat se consideră ca capitala țěreĭ; *Gvanel*, port la marea Oman.

Beluciĭ sunt de viță caucasiană și de religie mahomedană. Chanul din Kelat se consideră ca tributar Anglieĭ.

§ 114. Herat.

(*Suprafaçia 20,000 kil. păt. cu 1,200,000 locuitorĭ*).

Herat saŭ Korasan, forméză un Canat coprins între Persia și Afgania cu capitala *Herat*, reședința kanuluĭ, care se consideră tributar Persieĭ, urbe renumită pentru fabricarea săbiilor numite korasan. Locuitoriĭ sunt de religie mahomedană.

§ 115 India.

(*Suprafaçia 4,188,000 kil. păt. cu 280,000,000 locuitorĭ*).

India, numită şi Industan, se coprinde între Afganistan, Belucistan, China, Indochina, oceanul Indian şi marea Oman; se împarte în patru părțĭ:

1. *Statele aliate saŭ tributare* Anglesilor, cet. pr. *Haide-*

rabat, în centru are mine de diamant; *Misor* la Sud, urbe fórte industrială; *Cașemir* la Nord, renumită pentru șalurile sale.

2. *Posesiunile Anglese* se împarte în 8 președenții, cu orașele principale *Calcuta* (894,000 loc.) pe un canal al fluviuluĭ Gang, capitala posesiunilor Angle în Indiĭ, face mare comerciŭ maritim; *Benares*, pe Gang, la N. se consideră ca locul sânt al indienilor; *Delhi*, vechea capitală a mareluĭ Mongol; *Madras*, la S. pe golful Bengal, face mare comerciŭ maritim; *Bombaĭ*, la V. port, face mare comerciŭ cu Europa; *Colombo* în insula *Ceilan*, face mare comerciŭ cu mărgăritare care se găsesc prin mare pe lângă acéstă insulă.

3. *Posesiunile altor Europeĭ*: ale Francesilor, cu capitala *Pondișeri*, la S. de Madras; cetățĭ principale: *Sandernagor* la N. de Calcuta, *Karical*, la S. de Pondișerĭ; Mahe, la V. de Pondișerĭ, port la mare. — Ale Portugesilor, cu capitala *Goa*, la N. de Mahe. 4. *Statele independinte: Nepal și Butan*, pe lângă munțiĭ Himalaĭ, insulele *Lachedile* și *Maldive*.

Locuitoriĭ Indieĭ, considerațĭ între ceĭ maĭ vechĭ locuitorĭ aĭ pământuluĭ, sunt de viță albă, din familia *Hindu* și de religie bramană, budistă și parte mahomedană. Crisstianismul face mare progres.

§ 116. Indochina.

(Suprafaçia 2,288,140 kil. păt. cu 32,000,000 loc.)

Indochina, numită și peninsula orientală a Indiilor saŭ India transgangică, se mărginesce cu India, China, marea. Chineĭ și cu golful Bengal. Ea se împarte în *State independente*, în *posesiunĭ anglese* și în *posesiunĭ francese*: *Statele independente* coprinde *Imperiul Annam*, (22,000,000 loc.) la E. cu capitala *Huc*, port. *Regatul Siam*, (6,3000,000 loc.) în centru, care coprinde și partea nordică a peninsuleĭ *Malaca* cu cap. *Bankok*, la gura fluviuluĭ Meinam. *Imperiul Birman*, (4 mil. loc.), la N. V. cu capitala *Mandalaĭ*, pe *Irauadi*. *Regatul Camboge* la S. cu capitala *Udog*. *Statele Maleese* cu orașul principal *Selingor*, port la strîmtórea Ma-

laca. *Posesiunile Anglese*, se compune de partea de V. a peninsuleĭ cu ţĕrile *Aracan*, *Pegu*, *Tenaserim*, *Malaca* şi *Singapur*, cu porturile maritime *Malaca* şi *Singapur*. *Posesiunele Francese* se compune din *Cochinchina de jos*, (1,500,000 loc.), la S. E. pe lângă gura fluviuluĭ *Meikong* cu capitala *Saigon*.

Insulele *Andamane*, unde este un penitenciar public engles şi *Nicobarele* sunt sub Anglesĭ.

Locuitoriĭ Indochineĭ sunt parte de viţă *caucasiană* şi parte de *viţă galbenă*. Religia dominată este *budismul*. Malesiĭ sunt *mahomedanĭ*. Catolicismul face mare progres.

AFRICA.

(*Suprafaçia 29,932,948 kil. păt. 205,674,000 locuit.*).

§ 117. Mărginele, climă, producte, origină şi religie.

Africa este o mare peninsulă a pămêntuluĭ împreunată cu Asia prin Istmul de Suez, care şi dênsul este tăiat prin canalul de suez ce uneşte marea Roşie cu Marea Mediterană.

Se mărginesce spre Méḑă-nópte cu Mediterana, spre Méḑă-ḑi cu oceanul îngheţat Austral, spre Răsărit cu marea Roşiă şi marea saŭ oceanul Indiilor.

Clima Africeĭ este fórte ferbinte maĭ ales înăuntrul eĭ; vênturile numite *Samun şi Harmatan* ce bat adesea-orĭ aci, sunt prea năbuşitóre, maĭ ales în Sahara. In centru şi la S. E. a Africeĭ nu se cunosc de cât timpul *ploios* care ţine 5 lunĭ şi timpul *uscat*.

Africa înăuntru eĭ este plină de pustiurĭ nisipóse, pe la marginĭ roditóre şi avută, produce grâne, orez, curmale, trestie de zahăr, bumbac; din animale se găsesc leĭ, tigri, leoparḑĭ, hiene, rinocerĭ, elefanţĭ, gazele, crocodilĭ, cămile, struţĭ, etc., iar dintre minerale, aur, aramă, fer, petre preţióse, sare, etc.

Locuitoriĭ Africeĭ sunt indigenĭ de rasă négră saŭ etiopică şi coloniĭ străine. Indigeniĭ sunt *Negri*, *Abisinĭ*, *Copţĭ*, *Cafri*

şi *Hottentoţĭ;* éră străinii; sunt; *Arabĭ*, *Turcĭ* şi *Europenĭ*. Religia domnitóre este cea *mahomedană* şi *idolatră*.

§ 118. Ţĕrile Africeĭ.

Africa se împarte în 15 ţĕrĭ, între care:

Spre Méḑă-nópte sunt 3: Barbaria, Egiptul, Sahara.

Spre centru 2: Senegambia, Guinea septentrională.

Spre Méḑă-ḑi sunt 8: Guinea Meridională (Congo), Hotentoţia, Colonia, Capo, Cafreria, Mozambic, Zanghebarul şi Insula Madagascar.

§ 119. Mărĭ.

Mările Africeĭ sunt:

Spre Méḑă-nópte: Mediterana care o desparte de Europa.

Spre Apus: oceanul Atlantic.

Spre Résărit: Marea Roşie şi oceanul Indiilor.

§ 120. Golfurĭ.

Africa are maĭ multe golfurĭ din carĭ cele maí principale sunt:

Spre Méḑă-nópte: golful Sidra şi golful Cabes, formate de Mediterana.

Spre Apus: golful de Benin şi de Biafra, formate de Oceanul-Atlantic.

Spre Rĕsărit: Golful Arabieĭ saŭ marea Roşiă, golful Sofala şi golful Delagoa, formate de oceanul Indiilor.

§ 121. Strîmtorĭ.

Strîmtorile principale ale Africeĭ sunt:

Spre Méḑă-nópte: Gibraltar între Africa şi Europa.

Spre Rĕsărit: strîmtórea Bab el-Mandeb între Abisinia şi Arabia, Canalul Mozambic între Mozambic Madagascar.

§ 122. Insule.

Africa are maĭ multe insule saŭ grupe, din care cele maĭ pricipale sunt:

Spre apus în Oceanul Atlantic: insulele Azore, insulele

Madere, Canare, insulele Capuluĭ Verde, insulele Guineeĭ, Sant-Mateĭ, Ascensiona, St. Elena, dispărută parte sub mare.

Spre Rĕsărit în Oceanul Indiilor: Socotora, Seişele, Zanzibar, insulile Comore, Mascarine, Madagascar.

§ 123. Capurĭ.

Capurile principale ale Africeĭ sunt:

Spre Méză-nópte: capul Ceuta şi Bon în Barbaria.

Spre Apus: Bajador şi Blanc în Sahara; capul Verde la Senegambia; capul formos la Guinea, capul Lopez şi Negro la Congo.

Spre Méḑă-ḑi: capul Buneĭ Speranţe la Colonia Capo.

Spre Rĕsărit: Capul Corient şi Delgado la Mozambic, capul Gardafui şi Orfui la Ajan.

§ 124. Lacurĭ.

Lacurile principale sunt:

Spre Méḑă-nópte: Kerun, Miris saŭ Menzalet în Egipet.

Spre centru: Tchad în Nigriţia; Dembea în Abisinia, Luta, Nianza, Tanganica şi Maravi la Vest de Zanghebar.

Spre Méḑă-ḑi: lacul Chirua la Mozambic şi Nigami în Cafreria.

§ 125. Munţĭ.

Africa are maĭ mulţĭ munţĭ saŭ şirurĭ de munţĭ din care cele maĭ principalĭ sunt:

Spre Méḑă-nópte : munţiĭ Atlas d'a lungul Mediteraneĭ; munţiĭ Congo între Nigriţia şi Guinea; Munţiĭ Abisineĭ.

Spre Méḑă-ḑi: munţiĭ Lupata în Mozambic, Zanghebar şi prin Nigriţia; munţiĭ Luneĭ, spre Estul Nigriţeĭ, munţiĭ Nieuweld între Hotentoţia şi Colonia Capo, munţiĭ Madagascar în insula cu acelaşĭ Nume.

§. 126. Fluviĭ.

Fluviile principale ale Africeĭ sunt:

Spre Méḑă-nópte: Nilul, care după ce trece prin Nubia şi Egipet, se varsă în Mediterana.

Spre Apus: Senegalul şi Gambia, se varsă în Oceanul

Atlantic, Niger saŭ Djoliba care se varsă între golful Benin şi Biafra, Zairul care trece prin Congo, Orangiul prin Hotentoţia şi se varsă în Oceanul Atlantic.

Spre Rêsărit; Zambezul, care trece prin Mozambic şi se varsă în canalul Mozambic.

ȚERILE AFRICEI SEPTENTRIONALE.

§ 127. Barbaria.

(Suprafaçia 2,158,489 kil. păt. cu 14,000,000 locuitorĭ).

Barbaria se mărginesce cu marea Mediterană, Egipet, Sahara şi oceanul Atlantic. Barbaria coprinde maĭ multe state: 1. *Vilaet Tripoli*, care coprinde şi *Fezanu*, cu capitala *Tripoli*, port şi cetate la marea Mediterană. Tripoli se guvernă de un *beiŭ* tributar Turcieĭ. — 2. *Regența Tunis* (2,100,000 loc.) cu capitala *Tunis*, port aprópe de capul Bon, în apropiere se vede ruinele vecheĭ *Cartagena*. Tunis se guvernă de un *beiŭ* tributar Turcieĭ. — 3. *Algeria* (2,500,000 loc.) posesiune francesă cucerită la 1830, cu capitala *Algeria*, port bun la Mediterana; oraşe principale: *Oran*, *Bon*, *Constantina*. — 4. *Imperiul Maroc* (7,00,000 loc.) guvernat de un *Sultan* cu capitala *Fez* la N.; oraşe principale Maroc la V. fórte industrială; *Ceuta*, într'o insulă la strîmtórea Gibraltar, este sub Ispaniolĭ.

§ 128. Egipetul.

(Suprafaçia 1,021,354 kil. păt. cu 5,517,627 locuitorĭ).

Egipetul se întinde în partea de N. E. a Africeĭ; se guvernéză de un vice-rege (Kediv) tributar Turcieĭ. In Egipet se vede renŭmitele piramide şi ruine de cetăţĭ istorice. Pămêntul produce tot felul de cereale, trestiă de zahar etc. Partea cea maĭ productivă a ţĕreĭ este valea Niluluĭ care se udă de revărsătura anuală a acestuĭ fluviŭ. *Cair* (350,000 loc.) pe Nil, este capitala ţĕreĭ, face mare comerciŭ. *Alexandria*, *Damieta* şi *Roseta* porturĭ renumite la gurile Niluluĭ;

Lucsor, la S. pe ruinele renumiteĭ cetățĭ istorice *Teba: Suez* port la canalul Suez, care unesc Mediterana cu marea Roșie.

§ 129. Sahara.

(*Suprafaçia 6,662,000 kil. păt. cu 4,000,000 locuitorĭ*).

Sahara, numită și pustia cea mare, se întinde din centrul Africeĭ de N. pênă la oceanul Atlantic. Pămêntul sémănă cu o mare întinsă de nisip, în care se věd icĭ și colea nisce insule de verdéță, numite *Oaze*. Locuitoriĭ sunt *Arabĭ*. La N. *Taurik*, în centru, și *Tibu* la E.; orașe principale *Agabli* la N.. *Bilma* și *Agades* în centru.

Locuitoriĭ regiunilor Septentrionale ale Africeĭ de N. și E. sunt de viță *caucasiană*, iar ceĭ de la S. și V. de viță négră. De religie manomedană maĭ toțĭ. Creștiniĭ se găsesc respândițĭ prin statele Barbare și prin Egipt, iar în Sahara se află mulțĭ idolatri.

ȚĔRILE AFRICEI CENTRALE.

§ 130. Senegambia.

(*Suprafaçia 1,000,000 kil. păt. cu 4,000,000 locuitorĭ*).

Senegambia este așeḑată la Vestul Africeĭ și coprinde maĭ multe state, parte independinte, parte supuse Europeilor. *Bambuc*, capitala statuluĭ *Mandingo*. Franceșiĭ posedă: *Sant-Ludovic*, port la Senegal. *Gorea* asemenea port și cu teritoriile învecinate. Anglesiĭ posed: *Baturs, Abreda*, porturĭ pe Gambia și la S. cósta *Siera Leone;* Portugesiĭ orașul *Cucheo* și archipelagul *Bisagos*, la gura rîuluĭ *Grande*.

§. 131. Guiana Septentrională.

(*Suprafaçia 734,000 kil. păt. cu 26,000,000 locuitorĭ*).

Guiana septentrională saŭ superióră, numită și *Uancara*, este situată în partea Vestică a Africeĭ, d'alungul golfuluĭ Guianeĭ și coprinde maĭ multe state independinte și posesiunĭ Europene: *Imperiul Acunti*, cu cap. *Cumasi; regatul Da-*

home cu cap. *Abomeĭ* şi *regatul Benin* cu cap. *Benin*; Francesiĭ posed *Grand-Basam, Assini* şi *Gabon;* Englesiĭ posed *Lagos, Elmina, Harper* şi *Sinu,* oraşe pe cóstele măriĭ. *Republica Liberia*, (800,000 loc.) cu cap. *Manrovia*, fondată de Statele-Unite din America pentru Negri liberaţĭ din sclavie.

§ 132. Nigriţia.

(Suprafaçia 3,475,200, kil. păt. cu 73,000,000 loc.).

Nigriţia saŭ *Sudan*, numită şi *Takrur*, se mărginesce cu Nubia, Abisinia, Mozambic, Cafreria, Guiana, şi Senegambia, coprindênd maĭ multe sate puţin cunoscute: *Tombuctu* cu cap. *Sego*; *Heusa*, cu cap. *Carna; Bornu*, cu cap. *Kuca; Adamaua*, cu cap. *Iola; Beghermi*, cu cap. *Masena; Vadai*, cu cap. *Varah; Darfur*, cu cap. *Tendelti*.

§ 133. Nubia.

(Suprafaçia 1,000,000 kil. păt. cu 2,500,000 locuitorĭ).

Nubia este o regiune aşeḑată în partea centrală a basinuluĭ Niluluĭ şi se compune din maĭ multe state care sunt maĭ tóte supuse vice-regeluĭ Egiptuluĭ, cu oraşele *Kartum*, la confluenţa Alb cu Nilul Albsatru; *Chendi* la Nord şi *Senaar*, la Sud pe Nil.

§ 134. Abisinia.

(Suprafaçia 41,022 kil. păt. cu 3,500,000 loc.)

Abisinia, aşeḑată între Nubia, marea Roşie, Sudan şi Ajan, coprinde maĭ multe state independinte şi parte tributare Egipetuluĭ. *Amhara*, cu cap. *Gondar; Tigre*, cu cap. *Adua; Ghoa*, cu cap. *Ancober*. Locuitoriĭ sunt maĭ toţĭ creştinĭ.

§ 135. Ajan.

(Suprafaçia 1,541,764 kil. păt. cu 15,000,000 locuitorĭ).

Ajan saŭ Adel, situat în partea de Est a Africeĭ coprinde maĭ multe state: *Gala*, *Somali*, şi *Ogadin*, din care unele

recunosc superioritatea Arabilor. *Berbera* şi *Zelia,* porturĭ la golful *Aden.*

Locuitoriĭ regiunilor din centru Africeĭ, sunt în cea maĭ mare parte de religie *mahomedană,* însă amestecată cu *fetişism;* Idolatria este profesată maĭ mult de Nubieniĭ, iar Abisieniĭ sunt *creştinĭ.*

ŢĔRILE AFRICEI MERIDIONALE.

§ 136. Congo.

(Suprafaçia 800,000 kil. păt. cu 2,000,000 locuitorĭ).

Congo saŭ Guiana meridională este situată pe ţĕrmurile Oceanuluĭ Atlantic de la S. E. al Africeĭ şi coprinde maĭ multe ţĕrĭ; *Congo,* cu cap. *Sant-Salvator; Loango,* cu cap. *Loango.* Portugesiĭ posed ţéra *Angolo* şi *Benguela,* port mare la Ocean.

§ 137. Hotentoţia.

(Suprafaçia 600,000 kil. păt. cu 600,000 locuitorĭ).

Hotentoţia, este o regiune fórte selbatică, coprinsă între Congo, Cafreria, Colonia-Capo şi Ocean, şi se compune din *Cimbebasia* şi *Ovampi,* aĭ căror locuitorĭ, formând diferite triburĭ, sunt maĭ mult saŭ maĭ puçin supuşĭ Englesilor.

§ 138. Colonia-Capo.

(Suprafaçia 572,279 kil. păt. cu 1,148,462 locuitorĭ).

Colonia Capo, situată la Sudul extrem al Africeĭ, este supusă Englesilor; *Cap-Town,* reşedinţa guvernatoruluĭ a cesteĭ Coloniĭ.

§ 139. Cafreria.

(Suprafaçia 2.000,000 kil. păt. cu 1,300,000 locuitorĭ).

Cafreria, coprinde pămêntul *Macalolo; Betjuana,* republicele fondate de vechile coloniĭ Olandese: *Republica Fluviuluĭ Orangiŭ,* cu capitala *Bloemfonten* şi *Trans-Vaal cu* .cap *Potscheftroom, pămêntul Natal* este sub Anglesĭ.

§ 140 Mozambic.

(Suprafaçia 991,150 kil. pǎt. cu 350,000 locuitorĭ).

Mozambic care coprinde și desființatul imperiŭ al *Manomotapeĭ*, se aflǎ sub dominația portugesilor, cu orașele principale: *Mozambic*, *Cherimb* și *Sofola*, porturĭ la canalul Mozambic.

§ 141. Zanghebar.

(Suprafaçia 600,000 kil. pǎt. cu 1,300,000 loc.).

Zanghebar, coprinde maĭ multe țĕrĭ, și este situat între Mozambic, Oceanul Indian, Ajan și Internul, sub autoritatea sultanuluĭ din Zanzibar. Orașe principale: *Zanzibar*, *Bravo*, *Melinda*.

In interior: țara *Cazemb* cu cap. *Lucend*, la S. de lacul Tanganika; țara *Uniamoezi* cu cap. *Hazeh*, la E. de acest lac; țara *Uganda* și cele-alte de pe lângǎ lacul Nianza formézǎ state puternice și înaintate în civilisație maĭ mult de cât cele-alte popóre din interiorul Africeĭ. Populația acestor țĕrĭ se urcǎ la 4,000,000 locuitorĭ.

§ 142. Madagascar.

(Suprafaçia 609,000 kil. pǎtr. cu 5,000,000 locuitorĭ).

Acéstǎ insulǎ, despǎrțitǎ de continent prin canalul Mozambic, coprinde maĭ multe state independente, din care cel maĭ principal este *Havas* cu capitala *Tananarivo*.

Locuitoriĭ țĕrilor meridionale ale Africeĭ sunt maĭ toțĭ *fetișiști; mahomedanismul* este profesat în partea orientalǎ. Coloniile sunt creștine precum și cea maĭ mare parte din locuitoriĭ insuleĭ Madagascar.

AMERICA.

§ 134. Mărginele, climǎ, producte, originǎ și religie.

(Suprafaçia 41,134,154 kil. pǎt. cu 86,123,000 locuitorĭ).

America se mǎrginesce spre Nord cu Oceanul Inghețat Arctic saŭ Boreal; spre Vest cu Oceanul cel Mare; spre Est

cu Oceanul Atlantic şi spre sud cu Oceanul înghețat Antarctic saŭ Austral. America s'a descoperit la 1492 de italianul Christof Columb, de aceea se numesce *lumea nouă*. Numele de *America* își trage de la călĕtorul italian Americu Vespuciŭ, care o visită la câți-va anĭ după Columb.

America, care atinge ambiĭ polĭ, presintă în întinsa sa lungime tóte varietățile de climă; spre polĭ este gerósă, către tropice temperată şi dulce; regiunile intertropicale n'aŭ de cât două timpurĭ, *secetosul și ploiosul*. In timpul ploios cele maĭ multe lacurĭ înécă rîurile şi malurile lor. Cu puterea umedeliĭ dă pămêntuluĭ o fertilitate fórte mare, și tot de odată depune miasme care causéză maladiĭ pestilente. Frigurile galbene în timpul călduros bântue tóte cóstele golfuluĭ Mexican şi al Antilelor.

America este unul din continentele cele maĭ avute în metale care se găsesc aci în mare cantitate, precum: argint, aramă, plumb, fer, mercuriŭ, păcură, dar maĭ ales aur în California şi diamante în Brasilia. Din vegetale America la N. produce lemne de o mărime enormă pentru construcțiunĭ navale; în centru se cultivă: bumbac, lămâĭ, portocale, cafea, trestie de zahar, tutun și cele maĭ renumite plante-medicinale precum chinin, etc. Din animale se găsesc la N. renĭ, castorĭ, samurĭ, etc.; iar în America Meridionale, crocodiliĭ, maimuțe, condurul, cea maĭ puternică din paserĭ, a căruĭ locuință este în nălțimile munților Anḑiĭ; papagaliĭ, colibriĭ, pasĕrea muscă sunt răspândite prin văĭ şi pădurĭ. Câmpiile întinse sunt locuite de milióne de caĭ sălbaticĭ şi de o mulțime de boĭ, bisonĭ și bivolĭ. Tutunul, cartofiĭ și porumbul s'a adus pentru ântêia óră în Europa din America. America espórtă fórte mult bumbac, zahar, rom, tutun și lucrurĭ de fer de o construcțiune solidă și maĭ bune de cât cele din Europa.

Locuitoriĭ Americeĭ sunt Europenĭ și pămêntenĭ. Pămêntenii, de viță arămie se numesc *indianĭ* carĭ se împărțesc în diferite familiĭ: *Eschimoșĭ*, *Ilionĭ*, *Osagĭ*, și *Mexicanĭ*, rĕspândițĭ prin America de Nord. *Araucanii, Peruvieniĭ*, *Bresilieniĭ* și *Ceraibiĭ*, prin pădurĭ și fără domiciliŭ stabil, de o

ferocitate necomparată, toţĭ de religiune păgână. Europeniĭ care fac majoritatea locuitorilor, sunt de origină germană şi latină, de diferite confesiunĭ creştine. *Negriĭ*, aduşĭ din Africa sunt fórte rĕspândiţĭ dar toţĭ creştinĭ. Englesiĭ sunt rĕspândiţĭ la Nord, Spanioliĭ şi Portugeşiĭ în America centrală şi de Sud. In America sunt şi amestecătură de rasă: ast-fel se numesc *metis* ómeniĭ născuţĭ din indigenĭ şi albĭ; *mulatri*, născuţĭ din albĭ şi negri; *cartionĭ* născuţĭ din albĭ şi mulatri; *zambo* saŭ *cino*, născuţĭ din negriĭ şi indianĭ.

§ 144. Ţĕrile Americeĭ.

America se împarte în două marĭ părţĭ:

America Septentrională şi America Meridională împreunată prin istmul de Panama.

America Septentrională coprinde 5 ţĕrĭ: Groenlanda, Britania Nouĕ, Statele-Unite, Republicele Americeĭ centrale.

America Meridională coprinde 12 ţĕrĭ:

Columbia, Venezuela, Ecuator, Guiana, Brasilia, Peru, Bolivi, Paraguaĭ, La-Plata, Chilia şi Patagonia, regiune puţin cunoscută.

§ 145. Mărĭ.

Mările Americeĭ sunt:

Spre Méḑă-nópte: Oceanul îngheţat Boreal saŭ Arctic, care forméză marea Polară şi marea Baffin.

Spre Apus: Oceanul cel mare care forméză, marea de Bering.

Spre Méḑă-ḑi: Oceanul îngheţat Austral.

Spre Rĕsărit: Oceanul Atlantic care forméză marea Antilelor saŭ marea Caraibă.

§ 146. Golfurĭ.

America are maĭ multe golfurĭ, din care cele maĭ principale sunt:

Spre Méḑă-nópte: golful Hudson, format de Oceanul îngheţat Arctic.

Spre Apus: Golful Californeĭ şi golful de Panama formate de Oceanul cel mare.

Spre Rĕsărit: golful St. Laurenţiŭ, golful Fundi, golful Mexican, golful Hondura, golful Darien, golful Maracaibo, golful Sântuluĭ Antonie şi Sântuluĭ George, formate de Oceanul Atlantic.

§ 147. Strîmtorĭ.

Strîmtorile principale ale Americeĭ sunt:

Spre Méḑă-nópte: strîmtoarea de Bering între Asia şi America; strîmtórea Lancaster, strîmtórea Davis şi strîmtórea Hudson.

Spre rĕsărit: strîmtórea Bel-il şi canalul Bahama.

Spre Méḑă-ḑi: strîmtórea Magelan şi le-Mer.

§ 148. Insule.

America are maĭ multe insule şi grupe de insule din care cele maĭ principale sunt:

Spre Méḑă-nópte: Groelanda, în Oceanul îngheţat şi insulile măriĭ Baffin

Spre rĕsărit în Oceanul Atlantic: insula Terra-Nova, unde sunt şi bancurile (nisipurile) de Terra-Nova, insulile Lucaie saŭ Bahama, Antilele marĭ şi Caraibele saŭ Antilele micĭ.

Spre Apus în Oceanul cel mare: insulile Aleuteĭ, insula Codiak, insula Quadra, insula Charlotte, insula Sitka, insulile Galapago, insulile Fernandize, insulile Chilieĭ, insulile Madre Dio, Archipelagul Magelan şi insulile Maluine saŭ Falk-Land.

§ 149. Peninsule.

Peninsulele principale ale Americeĭ sunt:

Peninsula Lovrodor şi peninsula Acadie (Scoţia-nouĕ) la Bretania-nouĕ; peninsula Florida la Statele-Unite; peninsula California şi peninsula Jucatan la Mexic; peninsula Alassa la Statele-Unite în partea de la Nord-Vest; Istmul de Panama unesce America Septentrională cu cea Meridională.

§ 150. Capurĭ.

Capurile principale ale Americeĭ sunt:

Spre Rĕsărit: capul Farewell la Groenlanda, capul Carol

la Labrador, capul Catoş la Iucatan, capul Roc la Brasilia şi capul Horn la Archipelagul Magelan.

Spre Apus: capul Blanc la Peru, capul St. Luca la California şi capul Occidental, drept capul oriental din Asia.

§ 151. Lacurĭ.

Lacurile principale ale Americeĭ sunt:

In America Septentrională: lacurile Sclav şi Winnipeg la Britania nouĕ; lacul superior, Michigan, Huron, Eria şi Ontario în Statele-Unite, unde este Cascada Niagara; Lacul Nicaragua în Guatemala.

In America Meridională, lacul Maracaibo, în Columbia; Titicaca în Peru; Los Patos, în Brasilia.

§ 152. Munţĭ şi Vulcanĭ.

Şirurile de munţĭ ale Americeĭ sunt:

Spre Medă nópte: munţiĭ stâncoşĭ prin Britania-Nouĕ; Siera-Verde şi Alegani, prin Statele-Unite; Siera Madre prin Mexic; Cordileriĭ prin America centrală.

Spre Médă-ḑi Andiĭ, d'alungul Americeĭ Meridionale cu vêrful lor Cimboraza; munţiĭ Pirineos, Ibatinga şi Siera Taio prin Brasilia.

America are 5 vulcanĭ principalĭ:

Vulcanul St. Ilie, în America Septentrională în partea de Nord-Vest; Orizavo în Mexico; Cotopaxi şi Pichinca în Ecuator şi Arequipa în Peru.

§ 153. Fluviĭ.

Fluviile principale ale Americeĭ sunt:

In America Septentrională se varsă în Oceanul îngheţat: Machensia; în Oceanul Atlantic: St. Lorente; In golful Mexican: Misisipi cu rîurile Misuri, Ohio, Arkansas, Rio Bravodel-Notre; In Oceanul cel Mare: Oregon saŭ Columbia; In golful Californeĭ: Colorado.

In America Meridională se varsă: în marea Antilelor; Magdalena; In Oceanul Atlantic: Orenoc, Amazon, cel maĭ mare fluviŭ din lume cu rîurile Ucaiala, Negro şi Madeira; Tocantin; St. Francisco, La Plata cu rîurile Parana, Paraguai, Pilcomaiă şi Urugnai.

ȚĔRILE AFRICEĬ SEPTENTRIONALE.

§ 154. Groenlanda.

(Suprafaçia 1,957,893 kil. păt. cu 10,000 locuitorĭ).

Groenlanda, adică țara verde, este așeḑată la N. E. și formeḑă o peninsulă pustie și acoperită cu ghiață și numaĭ icĭ și colea semănată cu muschĭ. Ea este sub dominația danesilor, cu stabilimentul *Frederikschaab* și *Julianshaab* renumite pentru pescuitul balenelor. Locuitoriĭ indigenĭ numițĭ Esquimoșĭ, sunt de o talie mică, trăesc în peșterĭ saŭ în case de ghiață, și se nutresc cu vînat și pescuit; parte sunt creștinĭ ca și stăpâniĭ lor Danesiĭ, însă cea maĭ mare parte sunt idolatri.

§ 155. Britania nouă.

(Suprafaçia 8,871,529 kil. păt. cu 3,903,132 locuitorĭ).

Britania Nouă, posesiune a Anglieĭ, coprinde tot interiorul de la Nordul Americeĭ pênă la Statele-Unite și se împarte în maĭ multe țĕrĭ reunite sub numele de *Confederațiunea Canadeĭ*. Aceste țĕrĭ sunt: Canada de sus, Canada de jos, Noul Brunswik, Noua Scoțiă, Labrador și Columbia Anglesă.

Orașele principale: *Otava*, capitala Britanieĭ nouĭ, lângă fluviul St. Lorent; *Montreal* într'o insulă a fluviuluĭ Lorent, face mare comerț cu blănĭ; *Halifax*, port la Oceanul Atlantic; *Victoria*, port la Oceanul cel Mare.

Majoritatea locuitorilor sunt englesĭ și francesĭ de religiă creștină iar indianiĭ sunt în cea maĭ mare parte sĕlbatecĭ și idolatri.

§ 156. Statele-Unite.

(Suprafaçia 9,354,073 kil. păt. cu 40,750,000 locuitorĭ).

Statele-Unite ale Americeĭ, numite și «Confederațiunea anglo-americană», se mărginesce cu Britania-Nouă, Oceanul Atlantic, Mexicul și Oceanul cel Mare, împărțindu-se în 37 state, 11 teritoriĭ și 1 district, formând o «confederațiune republicană». *Vashington,* (110,000 loc.) pe rîul Patomac, capitala statelor; orașe principale: *Boston,* la N. E. port la

Oceanul Atlantic, este locul nașterii luĭ Franclin; *New-York* (942,000 loc.), port la Oceanul Atlantic, face mare comerț: *Filadelfia* (674.000) maĭ jos de New-York, pe rîul Dalavara, renumită pentru industriile sale manufacturiale; *Noul Orleans,* port maritim pe Misisipi; *Sant-Francisco*, port la Oceanul cel mare, legat printr'o linie directă de drum ferat cu New-York; *Noul Archanghel,* în insula *Sitka* (Archip. regele Georgie) este oraș principal al peninsuleĭ Alasca, fosta America Ruséscă, care astă-dĭ ține de Statele Unite.

Locuitoriĭ în mare parte sunt din familia Europeană (Angli, Francesĭ și Germanĭ) și de religie creștină, dar maĭ mulțĭ de ritul protestant. Limba oficială este acea Englesă. Indigeniĭ numițĭ *Indianĭ* și piele *roșie*, forméză maĭ multe triburĭ (Chippevaĭ, Osagĭ, Sin, Apachĭ etc.) fórte selbaticĭ și adesea în resbel cu Europeniĭ. Negriĭ adușĭ din Africa, fórte numeroșĭ, nu maĭ sunt sclavĭ.

§ 157. Mexicul.

(*Suprafaçia 1,291,340 kil. păt. cu 9,389,661 locuitorĭ*).

Mexicul forméză o republică federativă compusă din 24 state. Se mărginesce cu Statele-Unite, golful Mexican, Guatemala și Oceanul cel mare. *Mexicul* (200,000 loc.) în centrul țěreĭ este capitala Mexiculuĭ, orașe principale: *Puebla,* la Sud de muntele Popocatepel; *Queretaro* la N. de Mexic, urbe fórte industrială; *Vera-Cruz*, port mare la golful Mexican; *Campeș* în peninsula *Iucatan,* renumită pentru esportul lemnuluĭ care îĭ pórtă numele; *Lapaz*, port la golful Californeĭ.

Locuitoriĭ sunt în mare parte spaniolĭ, creștinĭ catolicĭ. Din vechiĭ locuitorĭ numițĭ *Aztec*, care forma un imperiŭ puternic maĭ 'nainte de descoperirea Americeĭ, se maĭ găsesc icĭ și colea câte-va triburĭ nomade și parte încă idolatri.

§ 158. Republicele Americeĭ centrale.

(*Suprafaçia 452,936 kil. păt. cu 2,510,176 locuitorĭ*).

Republicele Americeĭ centrale, forméză 5 republice independente una de alta. Se mărginesce cu Mexicul, marea An-

tilelor, Columbia şi Oceanul cel mare. Aceste republice sunt *Guatemala* cu capitala *Guantemala; Honduras*, cu capitala *Comaiago; Nicaragua*, cu capitala *Managua; Sant-Salvador*, *Costa-Rica* cu cap. *Sant Iose.*

Cea maĭ mare parte din locuitorĭ sunt indigenĭ, parte creştinĭ. Tribul cel maĭ mare de indigenĭ numitŭ *Mosquitos* este încă selbatic şi idolatru. Stăpâniĭ acesteĭ ţĕrĭ sunt de familie spaniolă, de religie catolică.

ŢĔRILE AMERICEĬ MERIDIONALE.

§ 159. Columbia.

(Suprafaçia 830,700 kil. păt. cu 2,950,000 locuitorĭ).

Columbia, saŭ Statele-Unite ale Columbieĭ, numită şi *Republica nouă*, *Noua Grenada*, se compune din 9 state şi 1 district. Se mărginesce cu America Centrală, marea Antilelor, Venezuela, Equator şi Oceanul cel mare. *Bogota*, în centru, este capitala republiceĭ ; *Cartagena*, port bun la marea Indiilor; *Panama*, port la Oceanul cel mare. Cea maĭ mare parte din locuitorĭ sunt spaniolĭ şi catolicĭ.

§ 160. Venezuela.

(Suprafaçia 1,137,615 kil. păt. cu 1,784,197 locuitorĭ).

Acéstă republică se mărginesce cu marea Antilelor, Guiana, Brasilia şi Columbia. *Caracas* este capitala republiceĭ, port la marea Antilelor, renumită pentru tutunul bun ce se cultivă împrejur.

Locuitoriĭ sunt de familie spaniolă şi catolicĭ. Indiani, carĭ formez maĭ multe triburĭ, sunt fórte rĕspândiţĭ prin ţară, uniĭ trăesc în arborĭ prin delta fluviuluĭ Orenoc numiţĭ *Mariguitarĭ*, carĭ sunt *geofagĭ*, adică mâncătorĭ de pămênt.

§ 161. Equator.

(Suprâţaçia 643,295 kil. păt. cu 1,146,033 locuitorĭ).

Acéstă republică este situată la S. de Columbia. *Quito* la

pólele vulcanuluĭ Pişinşa, este capitala repubilceĭ. *Guaquil*, port la Oceanul cel mare. Insulele *Galapago*, din Oceanul pacific, ţine de Fquator. Locuitoriĭ în mare parte sunt spaniolĭ, catolicĭ.

§ 162. Guiana.

(*Suprafaçia 1,461,948 kil. păt. cu 280,000 locuitorĭ*).

Guiana coprinsă între Venezuela, Oceanul cel mare şi Brazilia se împarte în treĭ posesiunĭ Europene: *Guiana Angleză* la Nord cu cap. *Georgetovn* saŭ *Strabok; Guiana Olandesă* în centru cu cap. *Paramaribo* şi *Guiana Francesă* la E., cu capitala *Caenă* unde este şi penitenciar pentru condamnaţiĭ politicĭ.

Locuitoriĭ sunt de naţionalitatea şi de religia posesorilor ţěreĭ, afară de câte-va triburĭ indiane, carĭ sunt idolatri.

§ 163. Brasilia.

(*Suprafaçia 8,337,218 kil. păt. cu 10,108,291 locuitorĭ*).

Brasilia, imperiŭ constituţional, coprinde tot pămêntul de la E. al Americeĭ Meridionale, şi udat la N. de Amazonul, cel maĭ mare fluviŭ din lume. *Rio-Janeiro* (*420,000* loc.) este capitala imperiuluĭ, cu un port fórte întins la Oceanul Atlantic; *Para* saŭ *Betem*, port la gura rîuluĭ Toncantin; *Pernanbuco*, *Bahia* şi *Portalegre*, porturĭ la Oceanul Atlantic; *Diamantină*, la N. E. janeiro, renumită pentru minele de diamant.

Aprópe 7 mil. din locuitorĭ sunt albĭ, portugesĭ şi creolĭ, ceĭ alţĭ negri şi mulatri, de religie creştină, ritul catolic. O mulţime de indianĭ, fórte selbaticĭ, cutreeră pustiurile, însă din eĭ parte saŭ făcut creştinĭ.

§ 164. Peru.

(*Suprafaçia 1,303,700, kil. păt. cu 3,200,000 locuitorĭ*).

Peru, republică, se mărginesce cu Equator, Brasilia, Bolivia şi Oceanul cel mare; *Lima* aprópe de Oceanul cel mare

este capitala republiceĭ; *Calao*, este portul Limeĭ; *Cusco*, în centru este vechea capitală a desfiinţatuluĭ imperiŭ indian *Incă*, *Arequipa*, lângă vulcanul cu acelaşĭ nume, urbe fórte industrială.

Locuitoriĭ sunt în mare parte din familia ispaniolă, alţiĭ sunt indigenĭ saŭ negri, şi de religie creştinĭ catolicĭ.

§ 165. Bolivia.

(*Suprafaçia 1,297,255 kil. păt. cu 2,330,000 locuitorĭ*).

Bolivia, republică, este situată în centrul Americeĭ de S. şi numaĭ cu o parte se mărginesce cu Oceanul cel mare. *Le Paz*, capitala republiceĭ, este situată la o înălţime de 3,717 metri d'asupra măriĭ lângă lacul Titicaca, are mine avute de aur. *La Plata*, oraş renumit pentru minele sale de argint.

Locuitoriĭ sunt de familie ispaniolă şi indigenĭ, catolicĭ.

§ 166. Paraguai.

(*Suprafaçia 238,291 kil. păt. cu 293,844 locuitorĭ*).

Paraguai, republică, se întinde între rîul Parama şi Paraguai la S. de Brasilia. Capitala republiceĭ este *Asopţion*, pe malul stîng al rîuluĭ Paraguai.

Locuitoriĭ sunt în mare parte ispaniolĭ, catolicĭ.

§ 167. Argentina.

(*Suprafaçia 4,195,519. kil. păt. cu 2,400,000 locuitorĭ*).

Argentina, numită şi provinciile Unite ale Plateĭ, saŭ simplu La Plata se compune dintr'o confederaţiune republicană din 14 state, coprinse între Bolivia, Paraguai, Uraguai, Patagonia şi Chilia. *Buenos-Aires* este capitala republiceĭ, la gura rîuluĭ Paraguai, port fórte comercial.

Locuitoriĭ sunt în mare parte spaniolĭ, catolicĭ.

§ 168. Uruguai.

(*Suprafaçia 186,920 kil. păt. cu 450,000 locuitorĭ*).

Uruguai, numită şi republica orientală, este coprinsă între Brasilia, Oceanul Atlantic şi La Plata; *Montevideo*, este ca-

pitala republiceĭ, situată la gura fiuviuluĭ. La Plata pe malul stâng.

Locuitoriĭ sunt ispanioli, catolicĭ.

§ 169. Chilia.

(*Suprafaçia 321,462 kil. păt. cu 2,700,000 loc.*)

Republica Chilia, este situată între munţiĭ Anḑiĭ, Chiliĭ şi Oceanul cel mare. Capitala Republiceĭ este *Santiago* în centru. *Valdivia* şi *Valparezo*, sunt porturĭ fórte comerciale la Oceanul cel mare. Aci munţiĭ Anḑiĭ aŭ maĭ mulţĭ vulcanĭ carĭ ard necontenit.

Locuitoriĭ sunt în mare parte ispanioli, catolicĭ, restul indigenĭ şi negri.

La S. E. se află teritoriul locuit de Araucanĭ (400,000 locuitorĭ) o rămăşiţă a indianilor, consideraţĭ ca independinţĭ şi fórte industriaşĭ.

§ 170. Patagonia.

(*Suprafaçia 975,000 kil. păt. cu 300,000 locuitorĭ*).

Patagonia, numită şi pămêntul Magelan, este situată la S. Americeĭ. Acest pămênt, puţin cunoscut, este locuit de maĭ multe triburĭ de indianĭ independenţĭ, fórte feroşĭ, de o statură înaltă şi bunĭ călăreţĭ.

Pămêntul de *Foc* la S. de Patagonia, despărţit prin strîmtórea Magelan, este locuită de un fel de ómenĭ selbaticĭ, blînḑĭ şi fórte urîţĭ, nutrindu-se cu pesce crud. Insulele *Maluine* saŭ *Falkland*, *sunt posesiunĭ* ale Angletereĭ.

§ 171. Antilele.

(*Suprafaçia 241,090 kil. păt. cu 5,000.000 locuitorĭ*).

Antilele numite şi *Indiile Occidentale*, formézá un mare Archipelag de insule, coprinse în marea Antilelor, între America de Nord şi cea de Sud, Antilele se împarte în *Antilele marĭ* şi *Antilele micĭ*.

Cele maĭ principale insule din Antilele marĭ sunt:

Cuba (1,400,000 locuitorĭ), sub dominaţia Ispaniolă, renumită pentru tutunul sĕŭ cel bun, cu cap. *Havana* (210,000 loc). port, face mare comerţ cu esportul tutunuluĭ, cafeleĭ, zaharuluĭ şi romuluĭ.

Haiti saŭ *Sant-Domingo* (709,000 locuit.), coprinde două republicĭ: *Republica Haiti* cu capitala *Portul Prinţuluĭ* şi *Republica Dominicană* cu capitala *Sant Domingo*.

Locuitoriĭ republicilor sunt negri şi creştinĭ.

Jamaica (506,155 loc.), sub dominaţia Anglieĭ, produce aceleaşĭ producte ca şi Cuba, însă romul este aci maĭ renumit; capitala insulilor este *Kingston*.

Porto-Rico, (625,000 loc.) sub Ispaniolĭ, cu capitala *Sant-Juan*.

Antilele micĭ numite şi *Caraibele*, coprinde maĭ multe insule sub diferite posesiunĭ Europene. Francesiĭ posed: *Guadelupa, Martinica*, renumită pentru cafeua sa, *Sant-Martin*, numaĭ partea de la N.; *Sant-Bartelemi*, etc. Englesiĭ posed insula *Trinitatea, Tabago, Grenanda*, *Barband*, *Sant-Lucia*, *Dominic*, etc. Olandesiĭ posed *Curaçao*, renumită pentru portocalele cu care se fac liquerul numĭt Curaçao, *Sabo*, *Sant-Eustache* etc. Danesiĭ posed: *Sant-Toma* şi *Sant-Cruce*. Insulile *Lucae*, *Bahama* la N. de Cuba, sunt sub dominaţia Anglieĭ. Una din ele numită *Guanahani* saŭ *Sant-Salvador* este primul pămênt care îl descoperi Columb.

Locuitoriĭ Antilelor sunt în mare parte Europenĭ, Creolĭ, Mulatri şi Negri liberĭ, de religie creştină.

OCEANIA.

(*Suprafaçia 10,900,000 kil. păt. cu 34,910,000 locuitorĭ*).

§ 172. Marginile, climă, producte, origină şi religie.

Oceania descoperită la 1606 de navigatorĭ (călĕtorĭ pe mare) olandesĭ, se numesc şi *Olanda Nouă*. Ea forméză a cincea parte a lumeĭ şi coprinde tóte insulile dintre conti-

nentele vechiŭ și cel noŭ, întindêndu-se prin oceanul cel mare și al Indiilor pênă spre cercul polar Antarctic séŭ spre médă-di. Oceania are în genere o climă căldurósă și temperată în părţile vecine cu marea, unde vênturile produc marĭ pedicĭ navigaţieĭ.

Insulele Oceanieĭ daŭ productele cele maĭ bune pentru băcănii. Plantele indigene diferă cu totul de cele ale altor continente. Animalele domestice se află prea puţine. In pămênt se găsesce îndestul aur și argint, maĭ ales în Sumatra și Bornea. Păsările cele maĭ frumóse locuesc aci, precum lira și pasărea paradisuluĭ.

Locuitoriĭ Oceanieĭ sunt maĭ toţĭ de rasă négră și maleesă puţin cultivaţĭ, selbaticĭ, *idolatri* și parte *antropofagĭ*, adică mâncătorĭ de ómenĭ; *cristianismul* este întrodus aci de Europeiĭ carĭ locuesc în Oceania. *Mahomedanismul* este rĕspândit maĭ în tóte insulile Maleesieĭ.

Impărţirea.

Oceania se împarte în patru marĭ părţĭ: 1. Notasia séŭ Malesia; 2. Australia séŭ Melanesia; 3. Micronesia; 4. Polinesia.

§ 137. Golfurĭ, strîmtorĭ, munţĭ, fluviurĭ.

Oceania are maĭ prin tóte insulele golfurì; cele maĭ însemnat este Carpentaria la Nordul insuleĭ Australia.

Asemenea este fórte avută în strîmtorĭ din care cele maĭ însemnate sunt: Malaca, între insula Sumatra și peninsula Malaca, Macasar între Celebes și Borneo; Torres între Noua Guineiă și continentul Australieĭ și Cook între insula Noua-Zelanba.

Tóte insulele Oceanieĭ sunt acoperite de munţĭ, din care ceĭ maĭ însemnaţĭ sunt: Orfir din Sumatra, avênd și vulcanĭ, și munţiĭ Albaștri din Holanda-Nouă.

Australia are prea puţine fluviĭ între care se deosibesc Murai la S. E. în continentul Australieĭ.

§ 174. Notasia.

Notasia saŭ *Malesia* coprinde 4 archipelage maĭ princi-

pale, carĭ sunt: insulele *Sondeĭ*, *Celebes*, *Moluscile* şi *Filipinile*.

Principalele insule ale *Sondeĭ*, sunt: Iava (17,200,000 loc.) cu cap. *Batavia*; Sumatra (5 mil. loc.) cet. pr. *Padant* şi *Patenbang*, (în acéstă insulă se află regatul *Achem*); Borneo (3 mil. loc.) *Bali*, *Sumbava*, *Flores* şi *Timor*.

Insulile Celebes (3 mil. loc.).

Principalele insule ale *Moluscelor*, (2 mil. loc.) sunt: *Giĭolo*, *Buru*, *Ceram* şi *Amboan*.

Principalele insule ale *Filipinilor* (6 mil. loc.) sunt: *Luson* cap. *Manil*, *Mindanaua* şi *Palavan*.

§ 175. Australia.

Australia saŭ Melanesia coprinde *Noua-Olandă* saŭ *Australia* (4,500,000 locuitorĭ) cet. pr. Melburn, Sidneĭ; insulile *Diemen Noua Guinee* saŭ *Papuasia*, *Noua Irlanda*, *Noua Britania*, *insulele Solomone*, *Nouele Hebride* seŭ Archipelagul St. *Spirit*, *Noua Caledonie*, *Tasmania* şi altele.

§ 176. Micronesia.

Micronesia proprie coprinde insulile Bonin, Sima saŭ Magellan, Mariana, Pelewele, Carolinele, Marşal, Mulgravele şi Kingsmil.

§ 177. Polinesia.

Coprinde Archipelagul Hawaiĭ saŭ insula Sandvich (5 milióne locuitorĭ), forméză un regat: archip. Marchisa saŭ Mendana, Taiti saŭ insulile Societăţiĭ; Cook, arch. Hamao saŭ navigatorilor; arch. Tongo saŭ amicilor; Noua Zelanda, unde locuitoriĭ sunt încă mâncătorĭ de ómenĭ; archip. Viti şi alte insule.

Posesiunile Europenilor cele maĭ însemnate se împart ast-fel:

Anglesiĭ, posed: Australia, insula Diemen, Noua Zelanda, Viti saŭ Figi şi Lebuan lângă Borneo etc.

Holandesiĭ, posed: Iava, cea maĭ mare parte din Sumatra, tóte insulele de lângă Sumatra şi Iava, Borneo, Celebes, Banda şi tóte Molustile.

Ispania, posedă: Philipinele, Lozon, Mindanaoa, Paluan, Mariana şi altele.

Francia, posedă: ins. Taiti, Marchisilor, Noua Caledonie, unde este un penitenciar politic al Franciei, etc.

Portugesii, posed: Insula Simor.

§ 178. Insulile Independinte.

In Notasia: insula *Tuluse* între Mindanaoa şi Australia. *Noua Guinee* saŭ *Papuasia*, *Noua Britanià*, *Noua Irlandă*, *insulele Salomane*, *Nouele Hebride*, *archipelagul La Perus*.

In Micronesia: archipelagul *Magelan*, *Pelewele*, *Carolinele*, *Malgrawele* şi *Kingsmil*.

In Polinesia: Insulile *San twic*, insulile *Navigatorilor*, *Tango* saŭ *Amicilor* şi *Basse*.